

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opusculum Theologico-Canonicum De Sponsalibus

Kugler, Johann

Norimbergæ, 1705

Pars II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40883

PARS II.

§. I.

De Sponsalium effectibus.

Primus Sponsalium effectus est, obligatio ad matrimonium suo tempore contrahendum. De qua multa jam præmissa sunt; v. g. An & quomodo obligent, contracta, vel contracta ex errore? *n. 4. n. 32. 42.* in amentia? *n. 5. § 25.* & indeliberata *n. 6.* contracta in passione? *n. 8.* contracta per internuntium? *n. 12.* per Parentes *n. 15. & n. 102. 103.* vel sinè horum consensu? à *num. 104.* Cum Persona Hæretica à *num. 114.* cum impubere? vel ante Septennium? *n. 19. n. 79. & 91.* An ligent non mutua? *n. 56.* Pœnalia? à *n. 42.* Dubia? *n. 13.* Ficta? *n. 22.*

2. Quòd autem Sponsalia obligent graviter dicetur *Quest. I.* ità ut hæc circumstantia explicari debeat in confessione *Quest. II.* Quamvis fuissent ficta, si defloratio virginis accessit. *Quest. III.* An saltèm jurata, sic obligent, ut illicitum reddant ingressum Religionis *Quest. IV.*

3. Dubitant Authores, utrùm in eo loco, ubi Tridentinum receptum est, etiam valeant, & consequenter obligent Sponsalia Clandestina? itèm an contractus clandestinus Matrimonij inter puberes saltèm vim & obligationem Sponsalium inducat? prout eam (Juris interpretatione in

utroque foro teste Wagnerek) inducit contractus sic celebratus inter impuberes, ut definitur, *c. Un. in 6. de Despons. Impub. & cap. fin. eod. tit.* quibus capitulis Tridentinum non derogavit, ut declaravit *Sacra Congregatio apud Jac. Pignatellum tom. 9. Consult. 133. num. 42. & Garciam. p. 11. de Benef. c. 8. n. 23. & Gonzal. in cap. fin. cit. n. 4.* Utrumque dubium resolvit *Quæst. VI. & VII.* pro quarum meliore intelligentia

4. Notandum est, matrimonium propriè clandestinum (idem est de Sponsalibus) vocari illud, quod fit sinè præsentia proprii Parochi vel Sacerdotis ab eo Substituti, & duorum vel trium testium. Impropriè, vel secundum quid, clandestinum, vocatur; si omittantur consuetæ denuntiationes; & magis adhuc impropriè etiam illud, quod celebratur sine benedictione in facie Ecclesiæ, sinè convivii, & saltibus &c. ut declarant *Gonzalez, Canisius, König, & alij super tit. de Clandest. Desponsat.* Plures acceptiones recenset *Sanch. lib. 8. Disp. 1.*

5. Matrimonia propriè clandestina, semper erant illicita, & prohibita. *Trid. Sess. 24. de Reform. matr. c. 1. c. Aliter 1. c. Nullus 2. c. Nostrates. 3. c. Nullum. 6. XXX. q. 5.* Unde Sponsalia per subsequutam copulam transibant mox in Matrimonium *c. 15. & 30. de Sponsal.* Fuerunt tamen ante Tridentinum valida. *Trid. l. c.* Jam jure novo ejusdem Tridentini citati in locis, in quibus Tridentinum receptum, seu quo ad hoc punctum ritè promulgatum

tum est ; nec valida amplius sunt , ità ut teste *Pignatello tom. 9. Consult. 133. n. 51. & Val-
lense ex Navarro* , non expectatâ Sententiâ
Judicis etiam post copulam carnalem ab invicem
separare se possint. An verò sic separati, ex vi Spon-
salium præcedentium adhuc obligentur ad con-
tractum legitimum Matrimonij de novo cele-
brandum ? Authores non decidunt ; videtur
quòd ità : Quia obligationi Sponsalium, quibus
se obstrinxerunt ad verè contrahendum ; nec
dum satis fecerunt. Plura de hac clandestinitate
tradunt Authores, scribentes *super tit. 3. Decr.
lib. 4. de Clandest. Desponsat. & tractantes ma-
teriam de impedimento clandestinitatis, de quo
Sanchez toto lib. 3.*

6. Si Sponsalium executioni dies præfixa non
sit, non tenetur Sponsus ; aut Sponsa properare
in Matrimonio contrahendo, comparte tacente ,
& non urgente executionem : hoc enim generale
est in omni debito, absque diei præfixione, quòd
non teneatur debitor statim solvere non requisi-
tus. *arg. l. Debitores 10. C. de Pignor. &
Hypoth. Sanch. l. 1. D. 28. n. 2.* pluresque
apud eundem : quos sequitur *Gonzalez super
c. 2. de Sponsal.* unde non urget argumentum
Pontij, dicentis : promittentem semper obligari
ad implendam promissionem , quando impletio
est semper utilis : nam etiam solutio pecuniæ sem-
per utilis est, nec tamen ad eam datur talis obliga-
tio : quia nimirum creditor tacens, videtur spon-
tè consentire in moram : nisi, ut in foeminis fit,
pars tacens ex verecundia , vel ex oblivione, vel
ex

ex alia ratione non auderer, vel non posset executionem urgere, quo casu (sicut in voto cuius executionem DEUS semper petit) nec ratio est, cur non sit mox executioni dandum, urget obligatio statim contrahendi matrimonium, dum quis commodè potest. Idem dicendum si pars executionem urgeat juxta Regulam 14. 7. ff. *In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur presenti diei debetur.* § l. Eum. 41. ff. de V. O. *Quotiens in obligationibus dies non ponitur, presenti diei pecunia debetur.* Coeterum per accidens etiam Sponsi ad maturandam executionem obligari possunt, si in periculo versentur, ne interim secum, aut cum aliis incontinenter vivant, nisi contrahant; ob quam causam Gobat num. 358. & Pirrhing, imò S. Congregatio apud Pignatell. Tom. 9. consult. 133. n. 73. § apud Gallemart in notis Trid. Sess. 24. c. 1. de Reform. Matrim. Parochos monet (idem dici potest de confessariis) ut spon- sos urgeant ad matrimonium maturandum. Quenam obligatio Spon- sos maneat, si executionem negligant, dum illi dies præfixa est, dicitur parte III. *Quest. VIII.*

7. Si quis ab obligatione hætenus explicata, ad ineundum matrimonium adstringente injustè resiliat, præter contractam peccati mortalis noxam; ob quam juxta l. partis n. 45. plecti potest, insuper comparti expensas, & damna emergentia resarcire tenetur; nempe ex radice injustæ damnificationis, & quia in contractibus pars comparti indemnitàtem præstare debet *arg. l. Si pecu-*

pecuniam in princ. ff. de Condict. causa data.

Ad eandem expensarum refusionem Sanchez damnat Sponsam, aut Sponsum, si dolosè Sponsalia contraxit, vel comparti culpabilem causam justè resiliendi dedit, ut si Sponsa fornicata est. *Sanch. lib. 5. Disp. 5. n. 34.* è contra verò sic resiliens Sponsus, non tenetur Sponsæ fornicariæ expensas refundere: Nam *damnum quod quis suâ culpâ sentit, sibi debet, non aliis imputare.*

Reg. 86. f. in 6. & Reg. f. 203. ff. Imò nec ad refarciendas expensas à Sponsa factas obligatur justè resiliens Sponsus, si Sponsa ei causam resiliendi inculpabilem dedit, ut si valde deformis, pauper &c. facta est: ut docet *Gobat de Sponsal. n. 380.*

Nullam enim injuriam facit Sponsæ: *Quia nullus videtur dolo facere, qui suo jure utitur Reg. f. 55. ff.* Ex eadem regula, aliisque rationibus probabiliùs existimat *Sanchez l. 5. D. 5. num. 33.*

Sponsum justè resilientem, v.g. per ingressum Religionis Sponsæ non obligari ad refundendas expensas (si ex iis non est factus ditior) licèt illa nullam resiliendi causam dederit; *Laymannus tamen l. 5. tr. 10. p. 2. c. 2. n. 8.*

citans *Molinam*, tenet cum *Gutierrez* contrarium ex eo, quòd in contractibus debeat compars indemnis servari *l. 5. ff. de Condict. causâ datâ*; & privilegia (quale habent Sponsi ad ingressum Religionis) tertio præjudiciosa, sint strictæ interpretationis: utraque sententia probabilis est, utraque tuta in conscientia; *Laymanni* in praxi suaderi potest tanquam magis pia, ad eam tamen Sponsus Religionem ingrediens cogi

non

non potest. Docet præterea Gobat de Sponsal. n. 333. & seq. Si Sponsus prævideat Parentes Sponsæ non consensuros, & nihilominus occultè contrahat; eum à Sponsa postmodum resiliente non posse petere compensationem neglecti interim alterius connubij; cùm se ultro in necessitatem conjecerit.

8. Hactenus dicta ferè concernunt obligationem Sponsalium *absolutorum*, quia autem etiam dantur *conditionata* (de quibus Sanchez. tractat *toto libro 5. per 19 Disputationes*) ideo & horum natura, & obligatio declaranda est. Porro contractus conditionatus propriè dicitur, quando aliquid ei adjicitur suspendens ejus obligationem in futurum tempus, & in eventum incertum. §. *Sub conditione 4. Inst. de V. O.* unde conditionis est (ait Sanchez. l. 5. D. 1. n. 2.) *facere, ut actus possit se habere ad esse, & ad non esse.* Si tamen conditio sit de præterito, vel de præsentis (quæ teste Pirrhing de Condit. appof. n. 1. & Vallense ib. n. 3. non est conditio propriè dicta) non differet obligationem §. *Conditiones 6. Inst. de V. O.* Sed si conditio falsa est, erit actus irritus, si vera, mox obligabit. l. *Cum ad præsens 37. & duabus seqq. ff. si certum petetur. l. Conditio in 100. ff. de V. O.* Similiter mox obligat, si conditio de jure insit: ut *contraham tecum matrimonium, si non fuero ingressus Religionem l. 99. & 107. ff. de Condit. & Demonstr.* vel (licet hoc Glossa neget in cap. 3. de Condit. appof.) si conditio sit quidem de futuro, sed necessario, ut *contraho tecum, si*

sol cras oriatur : Nam qui sub conditione stipulatur, quæ omnino extatura est, purè videtur stipulari. l. si pupillus 9. §. 1. ff. de Novat. l. quod si ea 18. ff. de Condiēt. indeb. quia ut inquit *Ilfung Tr. 6. D. 9. n. 54.* talis conditio non ad suspendendum consensum, sed ad certitudinem, & firmitatem demonstrandam æstimatur apposita : vel (ut ait *Pirrhing n. 11. de Condit. appos.*) quia quod omnino extitutum est, non potest non contingere, ideoq; præsens esse videtur ; & quia talis conditio necessaria futura jam determinata est in sua causa naturali, censetur præsens, & impleta, & perinde est, ac si apposita non esset, ex quibus sequitur consensus prædicto modo conditionatos, esse æquivalenter absolutos ; nisi ut Sanchez notat l. 5. D. 2. n. 3. & 4. conditio crederetur esse contingens, vel esset incerta respectu contrahentium, quo casu ejus impletio expectanda foret ; vel nisi talis adjectio non conditionem, sed temporis præfinitionem designaret : ut *contraho tecum, si Pater meus morietur.* arg. l. Hæres 79. §. 1. ff. de Condit. & Demonstr.

9. Cæteræ conditiones possibiles, honestæ, contingentes de futuro, suspendunt obligationem actus ; donec conditio purificetur. Unde ejus eventus expectandus est l. si ita stipulatus 97. §. si tibi de V. O. c. Super eo. 5. de Condit. app. Nisi conditio à Comparte remitteretur, §. ex conditionalis 4. Instit. de V. O. prout fieret, si Sponsalia celebrans sub conditione, postmodum

modum de præsenti contraheret, vel consentiret in copulam carnalem *cap. De illis 3. t. eod. Wagnerek in d. c.* & cum Sanchez plures Aucthores; & Curiae apud *Gobat n. 276.* Est enim præsumptio Juris; & de jure, inquit idem ex Menochio, quod mulier usuram sui corporis non concederet, nisi sub spe absoluta, & determinata Matrimonij. Conditione impleta sine novo contractu, transit contractus in absolutum, & mox obligat. *l. Potior 11. §. 1. ff. Qui pot. in pign. l. Hec venditio 7. in pr. ff. de contrah. empt.* & in Sponsalibus ante conditionem impletam non licent Sponsis amplexus, & oscula. *Sanch. l. 5. D. 11. à n. 38.* Conditione non secuta, desinunt contractus, & Sponsalia conditionata, nisi pars malitiosè impediret ejus impletionem, quo casu ab obligatione non foret immunis. *l. Qui non facit 121. ff. de R. J.* Innocenti tamen licitum esset resilire. *c. Frustrà 75. de R. J. in 6.*

10. Utrùm contractui Matrimonij conditio de futuro apponi possit, non immeritò aliqui dubitant; imò negant cum S. Thoma, Bonaventura, Tannero, quos citat, & sequitur Wagnerek *in cap. super eo 5. De Condit. appol.* Sed non est quæstio hujus loci. Sponsalibus sæpe adjiciuntur, & non rarò hæc: Dicto capitulo insinuata, *contraho tecum, vel ducam te, si Parens consenserit:* quo casu Sponsalia obligant, si Pater consentiat, quamvis prius dissenserit, vel datum consensum revocaverit, ut cum pluribus tenet *Gobat;* juxta quem illa conditio-

nalis,

nalis, idem significat, ac: *Si Parens non contradixerit*, adeoque positivus consensus tali casu non est necessarius, & valerent Sponsalia, licet Parens, ante consensum ab eo petitum, obiisset. *Sanch. l. 5. D. 7. n. 12. 16. 19. & c.* Conditio illa: *Nubam Tibi, si DEO placuerit, vel si DEUS dederit* (de qua *Sanch. l. 5. D. 1. n. 8.*) teste *Gobat n. 169.* idem significat, quod: *Nubam tibi, si saluti mea expediens judicavero*, & nec obligat in foro externo, nec interno. Quid de Sponsalibus sentiendum sit inter impeditos sub illa conditione contractis: Si Pontifex dispensaverit. dicetur Q. 5.

11. Quid si aliquis Sponsalia de futuro contraxisset sub conditione cum duabus, quænam erunt valida? Putat *Sanchez. l. 5. D. 8. n. 18.* ea valitura, quorum conditio prius impletur, verum probabilior est Sententia *Laymanni l. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 6. Coningij D. 29. de Matrim. dub. 1. n. 20. Pirrhingij Condit. appos. n. 28.* docentium, priora fore valida, ita ut quandocunque eorum conditio impleta fuerit, ipsis standum sit, licet posteriorum conditio fuisset prius impleta: ratio est; quia Sponsalia secunda nunquam licite, aut invalide contrahi poterant, nisi priora prius fuissent dissoluta; nam quod *semel placuit amplius displicere non potest. Reg. 21. J. in 6.* Et prior contrahens non resolvit se in contractu ad hoc, quod velit alteri cedere posterius contracturo.

12. Major controversia est, an conditio turpis, vel impossibilis in Sponsalibus habeatur pro
G non

non adjecta, & non irritante, sicut pro tali habetur in Matrimonio; dummodo non repugnet ipsi substantiæ matrimonij *c. fin. de Condit. appof.* item in testamentis, legatis, & fidei commissis, §. 10. *Instit. de Hæred. instit. l. 3. ff. de Condit.* Affirmativam tenet *Sanchez l. 5. D. 17.* Motus autoritate, licet fateatur argumenta non esse efficacia; negativa videtur verior, nec illi deest Autoritas, eam enim tenet *Castro Palau de Sponsal. D. 1. p. 16. n. 4. Gobat,* cui quo ad praxim in hac materia Patritius Sporer primas defert; apud *Gobat Rebellus, & Pontius, Zoës. de Condit. oppos. n. 22. Engel. n. 15. eod. tit. aliq.*

Prob. 1°. Præter matrimonium, & testamenta claro jure excepta, alij omnes contractus (ut docet Lessius ex Gomesio) irritantur per conditionem turpem de futuro, vel impossibilem; neque obligant §. *si impossibilis* 11. *Instit. de inutil. stipulat.* quia nemo obligari potest ad quid impossibile, vel turpe, imò impossibilem conditionem opponens, censetur non seriò agere; ita ut magna difficultas sit, quomodo in matrimonio rationabiliter sustineri possit, ut videre est apud *Sanch. l. 5. D. 3.* adeoque tales contractus nullius momenti sunt. *l. non solum* 31. *ff. de Oblig. & Act. l. Impossibiles* 7. *ff. de V. O.* ergo similiter per tales condiciones irritantur Sponsalia, utpote nullibi in jure excepta. Unde *Canisius super cap. fin. de Condit. Appof.* bene docet universaliter omnes contractus cum conditione turpi, aut impossibili, esse irritos, exceptis

exceptis testamentis, & contractu Matrimonij, in quibus (quo ad forum tamen tantum externum, & in dubio) praesumitur testantem, aut matrimonium contrahentem in re tam gravi non voluisse actum irritum facere, adeoque tales conditiones non ferio adjecisse.

2°. Unicum fundamentum adversae partis desumitur à paritate Matrimonij, hoc autem nihil probat: quia lex favens Matrimonio, & correctiva communis consuetudinis, & restrictiva juris naturalis, non est ultra proprietatem verborum extendenda ad materiam diversam; praesertim ut hic fieret, si libertatem limitet, quae cuique relinquenda est in dubio. Atqui juxta argumentum prius, communis consuetudo est, ut actus cum conditione turpi, vel impossibili, non valeant; ergo lex illius restrictiva non est ad Sponsalia extendenda; cum aliunde in plurimis casibus non valeat paritas à Matrimonio ad Sponsalia, ut fusè ostendit Gobat cum quo P. Wex sententiam nostram probat ex praxi totius Germaniae. Prob. 3°. Omnis verus, & obligans contractus debet posse transire in absolutum; atqui contractus cum conditione impossibili, aut turpi, non potest sic physicè, aut moraliter transire. ergo.

13. Conditionibus multum affines sunt; *Causa, Modus, & Demonstratio*, quae subinde ab imperitis cum Conditionibus confunduntur: Est autem *Causa* illud adjectum, ob quod quis contrahit, & explicatur per particulam *quia*, cum conditio explicari soleat per particulam: *Si*. ut *Contraho tecum quia dives es. Modus est*

adjectio oneris, ad quod volumus obligare contrahentem; explicatur per particulam *ut*, v.g. *Contraho tecum, ut opes acquiram.* *Demonstratio* est appositio signi, exprimens qualitatem demonstrativam rei, vel personæ, explicaturque per *particulas relativas*; ut *contraho tecum, quæ dives es.* Tandem etiam sæpe tempus, aut dies apponi solet; ut *contraham tecum cras.* Hic specialiter notandum, quod nec *Demonstratio*, nec causa falsa contractum irritet; dummodo non intercedat error circa substantiam; aut personam; neque modus ante sui impletionem suspendit actum; sicut conditio. *l. Libertas 15. §. hanc scripturam ff. de manum. testam.* dummodo de implendo cautio præstetur *l. si Tibi legatum 19. ff. de leg. 3. l. Quibus diebus 40. ff. de Condit. & Demonstr.* Plura de his vide in *Sanchez l. 5. D. 19. Pirrhing, Zoëzio, Engel, König &c.*

14. Præter obligationem hæcenus declaratam alter celebris effectus Sponsalium est, justitia publicæ honestatis; Solo jure Ecclesiastico introducta *c. 11. 12. 14. & 15. XXVII. q. 2. c. Juvenis 3. c. Ad audientiam 4. c. Sponsam 8. de Sponsal. c. Literas 4. de Desponsat. Impub. c. Un. de Sponsal. in 6.* Unde inter solos Christianos locum habet; nec impediuntur hoc impedimento præviè contracto conversi ad fidem. Definitur autem esse *propinquitas ex Sponsalibus* proveniens *robur trahens ex Ecclesiæ institutione propter ejus honestatem S. Th. 3. p. Suppl. q. 55. a. 4.* Sive ut cum Sporer, P. Wiest-

Wiestner &c. alij: *Est quædam quasi affinitas ex inchoatione Matrimonij, per conjunctionem, non quidem corporum, sed animorum inter Sponsos orta; & conjugio cum ipsorum consanguineis contrahendo obstans*: ita ut Sponsus cum nulla consanguinea suæ Sponsæ intra gradum prohibitum validè contrahere possit Matrimonium; nec Sponsa cum consanguineis Sponsi. Nam, inquit Illung *tr. 6. D. 9. n. 103.* justum & æquum est, ac decens; ut cum personæ per Sponsalia, vel matrimonium ratum copulatæ consanguineis, tanquam aliquali propinquitatis vinculo junctis, in gradu ab Ecclesia determinato, matrimonium non contrahatur, in Nuptiis autem non tantum id, quod licet ex natura rei, *sed etiam quod honestum est spectari decet*, ut notat *Wagnerek super cap. 3. de Sponsal. ex l. Semper 42. ff. de ritu Nupt.*

15. Impedimentum seu justitia publicæ honestatis, etiam ex Sponsalibus *de futuro* quamvis aliunde invalidis, liberè tamen mutuo consensu contractis ortum, olim dirimebat saltèm usque ad quartum gradum inclusivè, ut doctores colligunt ex juribus supra citatis juncto *cap. Non debet 8. de Affinit. & Consanguin.* & ex ipso *Trid. Sess. 24. de Reform. matr. c. 3.* hoc impedimentum ad primum gradum restringente; vi cujus jam, non amplius oritur ex Sponsalibus *de futuro ex quacunque ratione invalidis*; neque excedit primum gradum, ita ut v. g. Sponsus contrahere possit cum omnibus consanguineis Sponsæ suæ, exceptâ solâ Matre, filia, aut

Sorore Sponsæ. Præter dicta insuper requiritur, ut Sponsalia sint certa, hoc est determinata ad certam personam, pura, seu absoluta à conditione, vel per conditionem impletam præsentem, vel præteritam purificata. *c. Un. de Sponsal. in 6.* licet essent inter impuberes juxta dicta parte 1. num. 21.

16. Præfatum impedimentum etiam oritur (& quidem à potiori, ita ut pro Dispensatione impetranda majores causæ requirantur, & origo impedimenti in supplicatione exprimenda sit teste König super tit. De Sponsa duor. n. 12. ex praxi Curiae, & Vincentio de justis) ex Sponsalibus *de presenti*, seu ex matrimonio rato, etiam invalido, dummodo non sit invalidum ex defectu consensûs (ut si quis per errorem contraxisset cum Berta, putans esse Barbaram, vel ut König ponit, si contraxisset ex metu cadente in constantem virum) licet ex alio impedimento, v. g. affinitatis, cognationis &c. esset irritum. Dirimit autem sicut olim usque ad quartum gradum inclusivè; nam Concilij limitatio, & restrictio sola Sponsalia concernit, prout expressè motu proprio *ad Romanum* 5. Kalend. Jun. An. 1568. declaravit Pius V. dicens: in Matrimonio rato *durare adhuc impedimentum, in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri, ante prædictum decretum Concilij introductum erat.* Idem decrevit S. Congregatio 17. April. 1586. apud Gallemart.

17. Nihilominus adhuc multum dubitatur
1°. An memoratum impedimentum oriatur ex
matri-

matrimonio ob Clandestinitatem invalido? 2°.
An ex publicè quidem celebrato, & apparenter
vero, irritum tamen ob defectum *occultum* con-
sensûs, qui probari non possit? 3°. Ex Sponsa-
libus de futuro publicè notis, sed ex defectu oc-
culto v. g. dissensûs, cognationis &c. irritis?
4°. An per mutuum consensum aut quamcunque
dissolutionem ita annullari Sponsalia possint, ut
impedimentum, publicæ honestatis esset? Ad hæc
dubia respondebitur q. 8. 9. 10.

18. Dubium adhuc restat, an sicut, si quis
carnaliter cognosceret suæ Sponsæ Sororem, neu-
tram ducere posset; non Sponsam propter affini-
tatem ex copula ortam, dirimentem Sponsalia
præcedentia; c. *Ex literis* 8. *De eo qui cogno-
vit* &c. non etiam Sororem cognitam, propter
impedimentum publicæ honestatis: An inquam
similiter propter duplex impedimentum publicæ
honestatis, neutram ex duabus Sororibus ducere
posset, si cum una habuisset Sponsalia, postea au-
tem cum altera iniret matrimonium, irritum
quidem propter præcedentia Sponsalia cum Soro-
re, & ortam ex illis publicam honestatem, im-
pedimenti tamen inductivam juxta num. 16.
&c. Eam retinendam esse, cum qua prius est con-
tractus initus, nam licet alia impedimenta vim
habeant annullandi, aut impediendi etiam præ-
cedentia Sponsalia, publica honestas tamen non
agit retrorsum, sed illa est tantum *efficax ad im-
pediendum, vel dirimendum sequentia
Sponsalia, vel matrimonia, non autem ad
præcedentia dissolvendum*, ut expressè definit

Bonif. VIII. *c. Un. de Sponsal. in 6.* Unde prædictum matrimonium putaticium impediret quidem Sponsalia contrahenda cum aliis consanguineis suæ putatiæ uxoris, non irritat autem jam antecederet contracta cum ejus Sorore.

§. II.

Quæstiones magis disputabiles circa Effectus Sponsalium.

QUÆSTIO I.

An Sponsalia per se obligent sub peccato mortali?

Ex num. 2.

19. **R**esp. Affirmativè cum Sanchez *l. 1. D. 27. citante S. Thomam, Theologos complures, & Canonistas contra paucos. Laymannus l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 3.* vocat Sententiam communem, imò omnium teste Tannero apud Gobat. quam tenent plerique, ut Guttierrez, Palaus, Pirrhing, Isung, Gonzalez, Zoësius, Covarruv., Wamesius, Wagnerek, König, Mastrius &c. Assertionis veritas colligitur ex *c. Desponsatam 27. c. Atho 47. c. Conjugali 50. XXVII. q. 2.* Quibus locis decernuntur subinde graves pœnæ, in injustè resiliences pro solis peccatis gravibus irrogandæ. 2°. Omnis contractus onerosus in materia gravi, graviter, & ex justitia obligat, atqui Spon-

Sponsalia sunt talis contractus. Ergo. 3°. Etiam simplex pactum, aut promissio seria, acceptata, licet gratuita, in materia notabiliter gravi obligat graviter. Nisi quis expressè intenderet se tantum leviter obligare. Ergo multò magis obligat contractus onerosus, qualis est Sponsaliti-
Antecedens, licet cum aliquibus neget Cajeta-
nus, est tamen communis doctrina Canonista-
rum teste *Lessio l. 2. c. 18. de J. & J. dub. 8. n. 55.* ubi illud fusè probat, sicut & *Sanchez l. 1. D. 5. n. 20. Ilfing tr. 4. D. 2. à n. 371. & alij.* Simplex promissio enim inducit obligationem majorem, quàm solius veracitatis; quia est justitiæ saltè minus strictæ, dantis aliquod jus ad rem; Unde violatoribus etiam simplicis pacti, excommunicatio infligi potest, *c. 1. de pactis*, quæ aliàs non nisi pro mortali debet imponi crimine. *c. Nemo 41. XI. q. 3.* ergo.

20. Ob. 1°. *Alij desponsata renuntiare conditioni, & nubere alij non prohibentur l. 1. c. de Sponsal.* Ergo. R. cum *Sanchez, Tanner, Pirrhing* & plerisque aliis contra Cynum jus Civile (quod teste *Caniso in praf. super tit. De Sponsal. n. 3.* in dispositionibus circa matrimonium nempe quoad substantiam ejus, nullius momenti est apud Christianos) in hoc puncto correctum esse per jus Canonicum: Imò & antiquo Romanorum jure ex Sponsalibus obligationem Civilem, & actionem, quæ ex Sponsu dicebatur, contra eum, per quem factum esset, quo minùs nuptiæ sequerentur, in id quod alterius intererat, datam fuisse, solumque per

abulum, perditis Romanæ Civitatis moribus repudiorum libertatem irrepsisse, testatur *Hotomanus de Castis & Incestis nuptiis apud König super tit. de Sponsal. n. § 1.* R. 2°. Explicando legem; non prohibentur jure civili, ita ut poenam ejus incurrant C. jure naturali & Canonico N. & quidem eò gravius, si Sponsalia sint juramento firmata. R. 3°. Non prohibentur com- parte spontè consentiente C. eâ invitâ N.

21. Ob. 2°. Frangens promissionis fidem, non violat justitiam, sed solam veracitatem, aut fidelitatem. Ergo peccat tantum venialiter sicuti mentiens. R. 1°. D. Antec. Si sit promissio simplex, gratuita, vel nudi pacti Trans. Antec.; si sit promissio acceptata, mutua, onerosa, in materia gravi, qualis est Sponsalium N. Antec. & Conseq. Nam ut ait *Lessius l. c. Promissio onerosa, acceptata obligat lege justitiæ, ut omnes fatentur.* Dixi transeat: nam etiam promissio simplex acceptata addit supra veracitatem specialem obligationem, & juris translationem in alterum, ita ut promissario injuria fiat, per promissionis violationem; læditur enim ejus jus inchoatum, seu jus ad rem, adeoque promittens aliquomodo saltè contrahit debitum justitiæ, ut eleganter ostendunt *Lessius, Sanchez & Ilfing citati.*

22. Ob. 3°. Non servare fidem est tantum decipere, & agere contra *honestatem*, ut videtur sentire *Angelicus 2. 2. q. 88. a. 3.* Ergo etiam est tantum veniale peccatum. R. non servare fidem puræ assertionis est tantum decipere.

Et

Et agere contra honestatem C. fidem seriæ, & acceptatæ promissionis, præsertim mutuæ, & onerosæ N. Antec. & Conseq., si materia sit gravis. Præterea aliqui apud S. Doctorem per honestatem intelligunt debitum naturale, in conscientia, quod solum incurritur per nudum pactum, aut promissionem, non autem debitum Civile, cum nudum pactum non tribuat actionem saltè in foro Civili, l. 7. ff. de Pact.

23. Ob. 4°. Promissio est tantum vel ut lex privata c. 1. *De Donat.* quâ promittens se obligat pro libitu, sub gravi; vel sub levi peccato, sub pœna, vel sub culpa, ex justitia, vel tantum sub morali honestate, aut fidelitate. Ergo obligatio Sponsalium non est semper gravis. Resp. Lessius adductum in Antecedente esse probabile, sed non satis per illud explicari vim promissionis, quantum ipsa per se præcisâ intentione extrinseca obliget. R. ad mentem *Sanchesij Diss. cit. n. 27. & D. 9. n. 6.* permissio Antecedente D. Conseq. ergo non semper est gravis, si nimirum per accidens promittentes signatè intendunt tantum levem obligationem, Trans. Si scientes naturam promissionis in materia gravi graviter obligantis, sinè restrictione simpliciter promittant N. Conseq. Nam tunc censentur se velle obligare ex justitia: hoc enim est propriè promittere teste *Laym. l. 3. tr. 4. c. 12. n. 1.* præterea paritas est in voto, quod simpliciter prolatum in materia gravi obligat graviter. R. 2°. Cum Matrimonio, & aliis apud hunc D. Antec. Aliqua promissio est talis C. vera seriæ, & mutua promissio

Spon-

Sponsalium N. Antec. Nam hæc habet annexum impedimentum publicæ honestatis, non mutabile per contrahentes, quod est quid grave, & præjudiciosum consanguineis Sponsi, qui non possunt cum ejus Sponsa contrahere, licet ille moreretur, aut Sponsalia dissolveret. Præterea Sponsalia dant jus ad honestos amplexus, & oscula, qui effectus sine gravi obligatione non conceduntur; insuper nisi homines graviter vi Sponsalium obligarentur, facile resilirent, quod plerumque fieret cum gravibus scandalis, incommodis, periculo infamiæ &c. Unde Mastrius dicit tales resilire volentes serió à Confessariis in foro conscientiæ ad fidem servandam compellendos esse, aliter nec absolvendos, utpote perseverantes in peccato mortali.

QUÆSTIO II.

An Fornicatio Sponsi, vel Sponsæ cum alio, vel alia, sit peccatum non tantum intemperantiæ, sed etiam Injustitiæ in confessione explicandum?

Ex num. 2.

24. **N**egativam apud Palaum tenent Covarruv., Vivaldus, Pontius, Henriquez. his accedit Mastrius secutus Meracium, Caspensem, Brancatum; itém König super tit. de Adulter. & Stupro; & apud hunc Schambo-gen; sed prævalet affirmativa Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 6. Palai D. 1. re Spons. p. 7. n. 8. Bona-

*Bonacinna de Sponsal. q. 1. p. 10. n. 13. Pirring super tit. de Adulter. n. 3. ibid. Zoësi n. 2. apud hos eandem tenet Melina, Coninck, Fillius, Diana, Hurtadus, Tancredus, Ludov. Lopez. Sarmiento & alij. demum Sanchez l. 1. D. 2. n. 6. Sed cum limitatione; nempe explicandam esse prædictam circumstantiam, si ea se teneat ex parte fæminæ. Prob. Conclusio. 1°. Specialis fit Sponso injuria, & quidem atrox ut ait *Canis. in tit. de Sponsal. n. 11.* si defloretur ejus Sponsa, ita ut ipsi etiam jure civili actio injuriarum concedatur. *l. Item apud §. §. Sonsum. quog. 24. C. de Injuria: in super l. Si uxor. 13. in p. ff. ad L. Ful. de Adult.* permittitur, ut tale scelus instar adulterij puniatur. Ergo præter intemperantiam etiam committitur quædam species injustitiæ explicanda in confessione, non modò à deflorata, sed etiam à deflорatore. 2°. Sponsi sibi fidem dant de corpore nulli in usum tradendo, non tantum per matrimonium, sed neque per fornicationem, quæ traditio fædior est, & semper illicita. Ergo si alteri sic tradatur fit innocentij injuria specialis, & gravis, dans jus etiam à Sponsalibus resiliendi; adeoque explicanda est in confessione. 3°. Per talem fornicationem ponitur voluntariè à delinquentibus causa, vel periculum gravis damni à Sponso incurrendi; nempe gravis infamiæ, aut alendæ prolis non suæ, licet hæc subinde per accidens præpediantur. Atqui voluntariè ponere talem causam, vel periculum, est jam in voluntate grave peccatum injustitiæ, explicandum in confessione. Ergo.*

25. Ob.

25. Ob. 1°. Quamvis argumenta allegata probent fornicationem Sponsæ involvere injustitiā in confessione explicandam, eam tamen non involvit fornicatio Sponsi, utpote quæ in æstimatione hominum parvi penditur. Ergo saltē illa non est necessariò explicanda in confessione, ut docent multi cum Sanchez. R. Quamvis horum opinio probabilis sit; nihilominus negandum videtur Antec. cum Palao. 1°. Quia æstimatio hominum hoc in puncto curanda non est; nam multa peccata gravia, v. g. obscenas loquelas, tactus, oscula &c. multi instar joci habent, quæ tamen sunt peccata lethifera in confessione explicanda. 2°. Etiam in tali casu Sponsus fidem violat in materia tam gravi, ut Sponsa acquirat jus repudiandi Sponsum, juxta omnes, ut ipse Sanchez *l. 1. D. 55. n. 4.* testetur, se non reperisse de hoc dubitantem. 3°. Talis Sponsus obligabitur ad alendam prolem ex fornicatione sua conceptam, quod rursus cedit in præjudicium Sponsæ. 4°. Gravis etiam injuria est, quòd Sponsæ in amore præferatur aliena, cum periculo nè postmodum etiam fides tori violetur. Ergo est hæc fornicatio graviter injuriosa, licet gravior adhuc sit fornicatio Sponsæ; sicut adulterium mariti graviter injuriosum est, ultra simplicem fornicationem, licet gravius sit adulterium uxoris, vel adulterium liberi cum conjugata, quàm conjugati cum libera, ità ut illud secundum hanc circumstantiam explicandum sit in Confessione teste Lessio *l. 4. c. 3. dub. 10. num.*

26. Ob. 2°. Si Sponsus, aut Sponsa fornicando, comparti specialem injuriam faceret, teneretur monere compartem innocentem de vitio; sicut venditor tenetur monere emptorem, ut suadet æquitas & l. 1. §. 1. de *adilizio edictio* & c. l. *Julianus* 13. de *Actionibus empti* & c. atqui non tenetur, ergo nec facit injuriam specialem, adeoque nec confiteri tenetur. R. 1°. Indirectè, etiam quælibet adultera facit injuriam marito, & reliquis prolibus, in confessione explicandam, neque tamen marito, aut prolibus se manifestare tenetur, ergo quòd quis obligetur, ut se prodatur in confessione, non sequitur dari obligationem se manifestandi extra illam, propter grandes difficultates, infamiam, aut pericula, quæ sui ipsius accusator incurrere posset, ob quæ à sui accusatione externa excusatur; Sanch. *lib. 1. Diss. 68.* unde ut cum communiori ex S. Thoma docet Lessius l. 2. c. 31. D. 3. n. 8. reus nec Judici, non juridicè, vel non servato judicij ordine interroganti, tenetur fateri veritatem. Similia mala non imminant accusanti se in confessione. R. 2°. D. Sequel. Maj. teneretur monere compartem, si gravia damna ex ea fornicatione comparti immineant C. Maj. si non immineant N. Maj. & similiter distincta minore N. simpliciter consequentiam: nam ad Confessionem simpliciter obstringetur, licet damna evitentur juxta probationem 3^{am}. Conclusionis, sicut tenetur se accusare, qui voluntariè posuit causam, aut periculum homicidij, effectu etiam non secuto.

27. Ob.

27. Occasione hujus responsionis, notandum, valde probabilem esse opinionem Patris Gobat, in sua *experimental Theologia de Sponsal. n. 367. cum Palao D. I. p. 30. n. 5. Pontio, Coninck, Turriano* docentis, Sponsum, aut Sponsam (nisi grandia mala sibi imminencia præviderent) obligari, nè Sponsalia urgeant, imò ut ea declinent, vel se manifestent: 1º. Si ipsis innotescat impedimentum dirimens, vel defectus substantiæ matrimonij repugnans. 2º. Si laborent defectu, qui noxius futurus sit alteri, aut matrimonio notabilem difficultatem allaturus. Talis est lepra, paralytis, morbus gallicus, mores perdit, sinè animo corrigendi, infamia honestam familiam deturpatura, sterilitas, imprægnatio facta à non Sponso: hoc postremum tamen extendendum non est ad adulteram imprægnatam à non marito, propter grandia mala, quæ manifestanti à marito imminerent, & quia per talem manifestationem non averteret damnum jam illatum, nec positivè noceret per ejus celationem, sicut si Sponsa celet Sponsum. Ratio dictorum est, quia juxta citatas leges talium defectuum celatio esset similis venditioni mercium vitiosarum. 2º. Si Comparti tales defectus aliunde innotescant, dissolvat illa Sponsalia cum grandi disgustu, & aliis peccatis ex illo orituris, parti fraudulentæ imputandis. 3º. Nisi ante contractum matrimonij prodantur, sequentur infausti exitus matrimonij, dissensiones, divortia &c. Ejusmodi Sponsalia tamen, utpote pro priori valida, impedimentum publicæ honestatis indu-

inducunt. ut notat *Gobat ex Perez & Dicastillo n. 382.*

28. Quod si verò defectus non sint multum noxij, aut incommodi, nec mali exitus metuantur, nec compars ad Sponsalia inducta sit per simulationem bonorum illis defectibus oppositorum, cessabit obligatio manifestandi; imò si infamia metuatur, indirectè, absque mendacio, celari poterunt: Ratio est 1°. Quia passim in usu sunt tales contractus: 2°. Quia pars decepta sibi imputare debet, quòd non fuerit accuratior: 3°. Non patitur magnum damnum in tali deceptione, & simili jure gaudet respectu compartis, adeoque non fit ei injuria. Tales defectus sunt, fornicatio sine effectu secuto, ignobilitas, paupertas. Et post Sponsalia cum memoratis defectibus contracta, pars defectuosa etiam executionem Sponsalium urgere poterit; utpote jus habens ad matrimonium. Haftenus *Gobat*; Consentit *Ilung tr. 6. D. 9. n. 31.* citans Amicum & alios.

39. Ob. 3°. Solum Adulterium præter speciem luxuriæ, etiam addit speciem injustitiæ, atque fornicatio Sponsorum cum aliis solutis, non est adulterium. Ergo nec addit speciem injustitiæ in confessione explicandam. Minor. prob. *Adulterium propriè in nuptam committitur l. Si uxor 13. §. si quis uxorem ff. ad Leg. Jul. de Adulter.* nam adulterium est alieni tori violatio. c. lex illa. 2. XXXVI. q. 1. Sponsa autem nec est nupta, nec tori consors. Unde quamvis in d. l. Si uxor permittatur Sponso
H vindic

vindicare stuprum Sponsæ illatum, sicut marito adulterium, tamen ex paritate poenæ non semper bene infertur paritas delicti, cum non rarò diversa crimina eâdem poenâ plectantur, præterea per Sponsam cum Sanchez *l. 1. D. 2. n. 3.* intelligi potest uxor ante Matrimonium consummatum; accedit quòd universim in lege Julia de Adult. hæc duo inter se confundantur, & unum pro altero accipiatur, ut monet *§ Cuius in l. 6. §. 1. ff. ad Leg. Jul. de Adulter. & l. 101. ff. de V. S.* atque ità accipi in *d. l. Si uxor, §. 3.* Satis declarat subsequens *§. si minor. 8.*

30. Resp. Solum adulterium addit speciem injustitiæ propriè, & strictissimè dictæ C. Maj. Solum illud addit speciem injustitiæ inchoatæ, & minùs strictæ, lædenti jus ad rem (imò & jus in re postquam Sponsus cogitur alere prolem alienam, quam putat esse suam, illique relinquere hæreditatem cum legitimis prolibus, quæ pericula fornicanti voluntaria sunt, adeoque juxta argumentum 3^m. Conclusionis, explicanda in Confessione) N. Unde meritò Sanchez, *Layman.* & alij à Mastrio citati, docent saltèm Sponsæ fornicationem reductivè pertinere ad adulterium, & mutare speciem propter specialem injuriam luxuriæ additam.

31. Ob. 4. Cum Mastrio, & nonnullis præsertim Sectistis: Quamvis Sponsa corpus suum alteri commodet, adhuc manet Sponso jus integrum in Sponsa, quod nihil aliud est, quàm obligatio, & debitum contrahendi cum suo Sponso Matrimonium, & hoc jus Sponso manet.

Ergo

Ergo huic non fit injuria. Conf. Sponsa per sola Sponsalia non dum Sponso dedit jus in suum corpus, sed tantum promisit dare. Ergo alteri se prostituendo non facit sponsa injuriam, sicut non faceret, qui promississet, alteri vendere agrum, quem interim tertio commodaret, etiam ad damnificandum.

32. Resp. 1°. Ipsum Matrimonium D. 7. de Matrim. q. 10. n. 314. fateri, quod corpus Sponsi promissum debeat Sponsæ ex justitia, & vicissim. R. 2°. N. lii integrum: nam hoc jus consistit in debito, quo Sponsa obligatur ad tradendum aliquando corpus suum in statu, in quo erat tempore Sponsalium, nempe non violatum ab alio: Sponsus enim nolisset contrahere cum prostituta; præsertim cum periculo alendi prolem alienam; non habendi uxorem fidelem &c. si ergo Sponsa non audeat alicui tertio corpus suum promittere, nec sine injuria Sponsi illud in usum commodare potest; alioquin fiet Sponso injuria, non secus, inquit Laymannus, atque injuriam inferre censetur, si quis equo, qui mihi exemptionis contractu debitus, ac necdum traditus est, oculum eruet.

33. Ad Confirm. R. Sponsa non dedit jus perfectum, & in re, cum extraditione C. Antec. non dedit inchoatum, imperfectum, & ad rem N. Antec. & Conseq. ejusque paritatem: nisi sicut in Sponsalibus, sit promissio mutua, quâ obligetur hic vendere, ille emere, & pretio quidem determinato, & justo, sicut in Sponsalibus promittitur corpus pro corpore, non vitiato;

quo casu empturo eodem modo fieret injuria, si venditor agrum prius commodaret alteri in destructionem.

34. Ob. 5. Qui aliquem fustigat, censetur etiam fratrem ejus injuriâ afficere, & tamen circumstantiam fratris injuriati, non tenetur aperire in confessione. Ergo à pari. 2°. Qui post emissum votum Religionis fornicatur, non facit Religioni injuriam, quam in confessione debeat explicare. Ergo iterum à pari. 3°. Si quæ injuria fit Sponso, satis illi compensatur per hoc, quod possit licitè resilire, & fortè arrhis retentis, quæ libertas resiliendi negatur Sponsæ corruptæ; ergo nulla restat injuria in confessione explicanda. Sicut qui legem purè pœnalem violavit, non incurrit culpam, quæ sit necessaria materia confessionis. 4°. Ante matrimonium initum Sponsa adhuc habet jus in suum corpus, ergo absque injuria Sponsi illud commodat alteri.

35. Ad 1^m. R. N. paritatem, quia talis fustigator ex nullo pacto, aut contractu inito se obligavit ad præcavendam infamiam illius fratris, quem insuper indirectè tantum præter intentionem lædit: Sponsus autem est Sponsæ, ex sponsalibus obligatur ad corpus inviolatum servandum. Præterea si fustigator prævideret ex ea fustigatione infamiam, aut aliud damnum speciale oriturum, etiam ille hanc circumstantiam consistere deberet.

36. Ad 2^m. R. disparitatem esse 1°. Quia ille vovens non promittit Religioni corpus suum, sed servitium, cui fornicatio prævia non obstat, 2°. Ille

Ille vovet DEO, non verò Religioni, nec illa votum excipit. ergo Religioni non fecit injuriam.

37. Ad 3^m. R. Satis illi compensatur, ut reus in foro externo ad nihil ampliùs teneatur, sicut ad nihil tenetur, qui grave dānum intendit alteri, effectu non secuto C. ut ad nihil teneatur, nisi ut se accuset de sola luxuria in foro interno N. Antec. & Conseq. R. 2°. N. Antec. Nam injuria ipsi facta, infamia, onus impedimenti publicæ honestatis contractum, neglectæ interim aliæ nuptiæ, aut Sponsalia, periculum alienæ prolis alendæ, casu quo fornicatio Sponsæ ante contractum matrimonium non innotescat, & metus mali exitus ex talibus nuptiis, non compensantur sufficienter.

38. Ad 4^m. R. Adhuc habet jus limitatum, & imperfectum C. plenum & liberum, non vinculum N.

39. Ob. 6. Quamvis per luxuriam implicite etiam committatur injuria, vel inobedientia in DEUM, nemo tenetur has circumstantias confiteri. Ergo nec Sponsa injuriam commissam in Sponsum. R. N. Conseq. quia illa injuria, & inobedientia sunt formalitates communes, in omni peccato repertæ, adeoque jam implicite subintelliguntur, è contra injuria Sponso facta, non reperitur in omni luxuria. Ergo ea explicanda est; sicut si Sponsa Christi, per votum obstricta luxuriatur, circumstantia voti aperienda est.

QUÆSTIO III.

*An fide promittens Matrimonium, &
sub spe illius deflorans virginem,
teneatur corruptam
ducere?*

Ex num. 2.

40. **N**egativam tenent pauculi, citanturque pro ea Perez, Ledesma, Antoninus, Bonacinna. Affirmativa tenenda est, cum Sanchez multos citante, & agnoscente obligationem sub culpa mortali, l. 1. D. 10. n. 3. *Lessio l. 2. c. 10. dub. 3. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 11. Palao de Sponsal. Disp. 1. p. 2. num. 3. Pirrhing super tit. de Adult. n. 56. Gobat de Sponsal. num. 230.* Si vera fuit promissio, juxta eundem deflorator obligatur corruptam ducere etiam sub periculo exhæredationis, n. 335. Qui verò absque promissione stuprum intulit, tenetur constupratam, aut ducere (nisi gravia mala ex tali matrimonio prævideantur) vel juxta electionem constupratæ eandem dotare; aut dotem augere, ut Matrimonium competens, quale alias accepisset, obtineat. Spontè autem, sine vi aut inportunis precibus, & sine ulla promissione consentienti ad nihil rependendum obligatur. *Idem num. 208.* Præfatis authoribus accedit *Zoësius, Engel, König, Oberascher, Mastrius, apud hos Lugo, Molina, Dicastillo, Becanus, Tancredus, Pontius, Hurtadus, Cassen-*

Cassensis, Meratius &c. Prob. Conclusio 1°. ex c. 1. de Adulter. ubi adducitur illud Exodi 22. v. 16. Si seduxerit quis virginem, necdum desponsatam, dormieritq; cum ea, dotabit eam, & habebit eam uxorem. Prob. 2.

In omni contractu innominato, do ut des, facio ut facias, si una pars contractum impleverit, tenetur etiam altera ad implendum, quamvis fide promississet, & fictionem probaret, quia nimirum ex iustitia tenebatur verè promittere, habereque animum se obligandi. Ergo cùm in præfenti casu puella (idem est de honesta vidua) commodando corpus suum ex parte sua contractum impleverit, & deflorator teneatur habere animum implendi, etiam tenebitur contractum implere, ducendo corruptam, ità ut teste Laymanno in omni foro ad id compelli possit, quamvis puella non promississet vicissim matrimonium, ut notat Sanchez, Pirrhing & alij. 3°. Talis Deceptor in foro externo compelletur corruptam ducere (tum nè ex sua malitia commodum reportet, contra c. Intelleximus 7. de Judic. tum nè in commerciis humanis porta fraudibus pateat) ergo etiam in foro interno obligatur ad eam ducendam; cùm hoc forum alteri conformari debeat, nisi illud falsæ præsumptioni innitatur, ut probat Sanchez. l. 1. D. 5. n. 20.

41. Ob. 1°. Talis deceptor non obligatur ex promissione, cùm ea ficta, adeoque nulla sit; sed neque ex damno illato: quia illud potest alio modo compensare v. g. per dotem &c. ergo. R. Trans. Antec. N. Conseq. potest enim obligari

ex acceptatione copulæ, quæ sub conditione matrimonij contrahendi, & non aliter concessa erat, sicut quis obligatus esset domum extradere, pro qua pretium acceptasset, & illud consumpsisset. R. 2°. Talem obligari ex damno illato, pro quo non tenetur decepta aliam compensationem acceptare; tum *quia aliud pro alio invito creditori solvi non potest. l. Mutuum 2. §. 1. ff. de rebus credit.* tum quia puella tantum sub hac, & non alia conditione corpus suum commodavit; tum quia deceptio talis non potest perfecte compensari, nisi auferatur injustus dolus per matrimonium. R. 3°. Deceptorem obligari ex æquitate, qua tenebatur verè promittere, unde suo mendacio pernicioso mortaliter peccavit teste *Sancti. l. 1. D. 9. n. 3.*

42. Ob. 2°. Deceptor talis potest coram tertio protestari, quod precisè fictè promittat. Ergo saltem eo casu non obligabitur ad corruptam ducendam. R. C. Antec. N. Conseq. quia protestationem eam elidit, vel elidere tenetur per acceptationem copulæ. Ergo non minùs obligatur, quàm is, qui pro domo sua acceptaret pretium, licet coram tertio protestaretur se nolle eam vendere.

43. Ob. 3°. Potest seductor seductam excedere nobilitate, vel divitiis. Ergo ad eam ducendam non obligabitur. R. 1°. C. Antec. D. Conseq. Non tenebitur, si seducta fraudem faciliè advertere, vel suspicari poterat; quia sic censeretur in fraudem consentire juxta *Reg. 86. §. in 6. C.* Si non potuit ullo modo advertere, vel quia Deceptor-

ceptoris conditionem ignoravit, vel quia hic talia signa dedit, ut illa prudenter credere potuerit, quòd non obstante conditione dispari in matrimonium assumenda sit, prout non rarò conditione dispares conjunguntur N. Conseq. Sic etiam Bonacinna de Sponsal. 2. 1. p. 2. n. 1. § 2. docet, de veris Sponsalibus, graviter illa obligare, licèt celebrata essent à nobili, vel divite, cum ignobili, vel paupere. R. 2°. Cum Lugone omnino probabile esse, posse talem alià viâ damnum compensare, si valde dispar sit, ne satisfactio, quæ fieret per sui traditionem in matrimonium nimis excedat debitum. Aliud est de matrimonio, in quo qualitas, vel mutatio non solet irritare matrimonium, sicut irritat Sponsalia.

44. Hic præterea notandum est, ex Sanchez, Lessio, Gobat, Pirrhing, Bonacinna &c. Deceptorem non obligari ad matrimonium. 1°. Si puella ab eo deflorata, etiam fornicetur cum alio: 2°. Si se finxit, aut jactavit virginem, & non fuit, imò juxta Pirrhing ex Lessio, quamvis se talem esse non jactasset; quia eo casu matrimonium esset nimis magna merces pro aliunde violatæ copula; nisi fortè mulieri ex denegato matrimonio nimis magna damna imminerent. 3°. Si aliam satisfactionem spontè acceptet. 4°. Si ex matrimonio tali grandia mala, & infausti exitus præviderentur. 5°. Si aliquod impedimentum dirimens interveniret; quamquam Lugo in respons. moral. l. 6. c. 19. & hunc secutus Gobat condemnaverit adolescentem ad puellam petita

H 5

dispen-

dispensatione ducendam ; in quarto cognationis gradu conjunctam.

45. Ob. 4. Inter Corruptorem & corruptam in præfenti casu , tantum intercedit contractus innominatus, *dout des*. Atqui pro hoc non datur actio ad promissum , sed præcisè ad satis dare pro interesse *l. 5. in fin. ff. De præscriptis verbis, junctis Interpret.* Ergo corruptor non obligatur ad rem promissam , seu ad matrimonium. R. C. Maj. D. Min. Non datur actio ad promissum , quando damnum est per aliud reparabile C. Min. quando non est reparabile sicut hic N. Min. & Conseq.

46. Ob. 5. Si sola ficta promissio intercessisset, sinè defloratione , vel sola defloratio , sinè promissione, non daretur obligatio ad ducendum , sed ad sola damna reparanda. Ergo nec datur , si defloratio jungatur promissioni fictæ , habenti se ac si non adesset , cum sit irrita. Conf. si quis successivè sic plures defloravit , ad nullam ducendam obligabitur ; cum non sit ratio pro una potius , quam pro alia. Ergo nec tenetur , si unam.

47. R. C. Antec. N. Conseq. quia ficta promissio , utpote irrita , se solâ in foro interno non obligat , quamvis sit peccaminosa , obligat autem ex rationibus n. 41. & n. 42. insinuatæ , si sit deflorationi conjuncta. Sola defloratio (nisi juxta num. 41. coacta sit) etiam non obligat ad matrimonium ; si sit defloratæ voluntaria , quia *volenti non fit injuria Reg. 27. §. in 6.* Ad Conf. R. Quod tali casu prima deflorata sit

fit potior jure, sicut est potior tempore R. 54.
F. in 6.

QUÆSTIO IV.

*An Sponsalia juramento confirmata sic
obligent, ut nisi prius per matrimonium
ratum impleantur, non sit licitum
Religionem ingredi?*

Ex num. 2.

48. **R** Esp. Negativè. Ità *Suar.* tomo 2. de
Relig. l. 2. de *Furam.* c. 12. à n. 14.
Sanch. l. 1. D. 43. num. 3. ubi citatis plurimis,
vocat sententiam verissimam. *Palaeus* de *Sponsal.*
D. 1. p. 18. n. 5. D. *Schambogen* in sua *Heca-*
tombe Dissertat. 81. *Pirrhing*, *Canisus*,
Wagnerek & hoc teste *Canonistæ* super cap.
Commissum 16. de *Sponsal.* *Mastrius* *Disp.* 7.
de *Matrim.* q. 10. n. 303. *Ilfung*, *Zoësius*,
König; *Oberascher*, qui meritò excipit cum
Pirrhing, dummodo copula carnalis cum
Sponsa non intervenerit, ex cit. *Capit. com-*
missum. Citantur præterea *Covarruv.*, *Co-*
ninck, *Gutierrez*, *Pontius* &c. Contra *Na-*
varrum, *Ledesmam*, *Brancatum*, aliosq;
paucos. *Prob. Ex Trident. Sess.* 24. de *Sacr.*
Matr. c. 6. & ex c. *Verum* 2. & c. *Ex publi-*
co 7. de *Convers. Conjugat.* Licitum est *Reli-*
gionem ingredi post ipsum matrimonium ratum,
quamvis juratum, ut etiam constans est opinio
apud

apud omnes teste *Suar. l. c. n. 8.* Ergo à potiori id licitum est post Sponsalia: juramentum enim non impedit; 1°. Nam matrimonium ratum est vinculum fortiùs, quàm Sponsalia jurata, utpote statum constituens, nec dissolubile per mutuum consensum; vel propter fornicationem, aut mutationem compartis, sicut dissolvi possunt jurata Sponsalia. Ergo si matrimonium ratum ingressum in Religionem non impedit, nec Sponsalia jurata impediunt. 2°. Quia juramentum sequitur naturam contractùs, pro quo interponitur. *c. Quemadmodum 25. de Furejur. l. fin. C. de non numer. pec.* ergo sicut Sponsalia, imò & matrimonium ratum includit hanc tacitam conditionem: *nisi statum Religionis elegero*, ità eandem includit juramentum, ut non sit periculum perjurij; quòd autem conditio illa includatur, patet ex juribus cit. & in hac parte conveniunt maximè Doctores inquit *Suar. l. c. n. 16.* 3°. Juramentum non infringit, qui illud commutat in melius, *arg. c. Pervenit 3. de Furejur. c. Scriptura 4. de Voto & Voti redempt.* Atqui melius est Religionem ingredi, quam nubere *c. Nuptiarum 41. XXVII. q. 1. & 1. ad Cor. 7. v. 38. & 40.* ob quam causam professio Religiosa extinguit omnia vota alia priùs emissa. ut docent D. D. in *c. Scripturae*. teste *Lym. l. 5. tr. 5. c. 10. n. 3.* Ergo. 4°. Gregorius XIII. *Declaravit mulierem etiam post Sponsalia jurata posse liberè fieri monialem:* inquit *Jac. Pignatellus tr. 9. Consult. 133. n.*

48. idem est de viro , ob identitatem rationis.
Ergo.

49. Ob. 1°. *Cap. Commissum* 16. de Spon-
sal. de tali Sponso expressè dicit : *Tutius est ei*
Religione juramenti servatâ prius contra-
here (nempe matrimonium ratum) & *postea,*
si elegerit , ad Religionem migrare. Ergo
non potest Sponsus post jurata Sponsalia Religio-
nem ingredi , nisi prius matrimonium ratum
contrahat , & sic Sponsam magis de suo ad eam
reditu certificet , casu quo in Religione non per-
severet. Hoc capitulum , ut videre est apud
Suarez , Zoësum , Schambogen &c. mirè tor-
quet capita Authorum. Aliqui dicunt hîc à
Pontifice tantum dari consilium , non præce-
ptum ; Sed non apparet , quomodo hoc sit tu-
tius ; cum aliàs plenè ad Religionem amplecten-
dam resolutio per se tutius sit immediatè ingredi.
1°. Quia Religio est status perfectior , & à peri-
culis remotior. 2°. Quia mulieri cohabitans
periculo se exponit nè voluptate illectus sanctum
propositum mutet. 3°. Quia Matrimonij rati ,
mox iterum deferendi contractus , videtur esse
actus prorsus otiosus , ad nihil utilis ; imò Spon-
sæ , & Sacramenti illusorius , & juramento , quo
sinè dubio matrimonium stabile intendebatur ,
minùs conformis : unde *Sanch. l. 1. D. 43.*
n. 7. & 10. Solidè probat , eum peccare mor-
taliter ; qui contrahit cum intentione ingredien-
di Religionem , ante consummationem matri-
monij , propter gravia mala Sponsæ sic deceptæ ,
& non præmonitæ , imminetia ; præsertim si
Spon-

Sponsus ille prius voto castitatis, vel ingrediendæ Religionis obstrictus fuisset; cuius voti dignitati per tale matrimonium multum derogaret. Ergo, ut habet Palaus, si non contra iustitiam, saltè graviter delinqueret, contra Charitatem.

§O. Alij putant esse tutius, secundum vulgi opinionem, quod talem Sponsum facile argueret de perjurio, nisi prius matrimonium ineat. Verum Pontificis decisio petebatur, non secundum errantis vulgi opinionem, sed secundum rei veritatem. *Mastrius ex Bonacinna* putat esse *tutius* si alioquin Sponsa ex ingressu prævio ad Religionem, subiret damna aliqua, vel infamiam, tanquam ob aliquod scelus deserta: verum hoc casu non esset tutius tantum, sed simpliciter necessarium, & obligatorium. Alij comparativum *tutius*, ut subinde fit, poni credunt pro positivo. Mihi dicendum videtur, non esse quidem tutius simpliciter, & universaliter, aut per se, ut dictum est; sed in præsentî casu, in quo Sponsus nondum erat firmiter determinatus ad ingressum, nec eum elegit, sed adhuc deliberabat, seu *suspirabat*, unde additur, & postea si *elegerit*; insuper juraverat intra biennium matrimonium se initurum, quod tempus ad finem properabat. Tali finè dubio tutius erat prius matrimonium contrahere: non poterat enim expectare usque dum biennium plenè efflueret, quia sic perjurus fieret; nec immediatè Religionem ingredi, ante plenam resolutionem tutum erat, ob periculum regressus non finè infamia, & jactura Sponsæ, secuturi: tutius ergo huic fuerat prius matrimonium contrahere,

trahere, & per duos menses, qui ad deliberandum in matrimonio rato conceduntur, de statu Religioso maturius deliberare.

§1. Ob. 2°. *Non est tutum quemlibet contra juramentum suum venire, nisi tale sit, quod servatum vergat in interitum salutis aeternae.* c. Si verò 8. de Jurejur. simile quid dicitur. c. Cum contingat 28. Unde ex cap. Debitores 6. eod. tit. tenetur quis etiam usuras solvere, si ad eas pendendas juramento se obstrinxit. Ergo cum sine dispendio salutis possit Sponsus juramentum servare, & nihilominus postea ad Religionem se transferre, non licebit ei eandem prius ingredi. R. N. Suppositum, quod talis juramento suo contra veniat; quia illud erat conditionatum: nisi elegero Religionem juxta dicta pro Conclus. quam conditionem non habent juramenta in objectione posita.

§2. Ob. 3°. *Quamvis juxta probat. 3. Conclus.* communiter licita sit commutatio juramenti in melius, illicita tamen est, dum cedit in injuriam, & præjudicium tertij; nec acceptatur à DEO, sicut paritas est in voto; similiter qui Petro promisit dare centum, non potest promissionem licite commutare in eleemosynam mille florenorum alteri, quam Petro donandorum. Ergo nec mutare licet Sponsalia in statum Religionis. R. N. supposita argumenti: 1°. Quod Sponsæ fiat injuria; Sponsus enim utendo jure suo ab Ecclesia sibi concessio, nulli injurius est. Reg. 55. f. ff. 2°. Quod Sponsus tali casu juraverit absolute, cum jura pro favore statûs Religiosi, similibus
jura;

juramentis semper inesse velint tacitam conditionem: *nisi jurans Religionem amplectatur*; quæ conditio nec per intentionem jurantis excludi potest; quia exclusio adversaretur bono, & juri communi, cui privatus renunciare non potest. *arg. c. Si diligenti 12. de foro Compet.* Insuper citatus Suarez c. 12. n. 17. notat, nec satis rationabilem fore promissionem absolutam matrimonij, sinè prædicta conditio; quia prudens non est, cum tanti boni spiritualis dispendio, facere se perpetuò inhabilem ad statum meliorem. Ex his R. 2. C. Antecedente N. Conseq. quia in priori casu ponitur absolutè jurans, aut promittens; cui si licita esset mutatio; infinitæ fraudes cum injuria tertij sub prætextu melioris boni fieri possent; in nostro casu est promissio conditionata tantum, conditione in jure fundata.

§3. Ob. 4°. Non licet debitori ingredi religionem, ante solutionem debiti, si illud solvere possit. Atqui talis Sponsus contrahendo matrimonium, potest obligationi suæ satis facere; & insuper gratiæ Sacramentalis, quæ in matrimonio confertur, prius se participem. ergo. Conf. si non impleat prius juramentum, sequitur quòd DEUM fecerit testem falsi, quod nunquam est licitum. Ergo. R. C. Maj. N. Suppositum min. quòd talis habeat obligationem, seu absolutum debitum contrahendi matrimonium; unde est disparitas ad alia debita absoluta. Gratia autem Sacramentalis, tanto periculo mutandi pium propositum conjuncta, facile compensabitur aliis gratiis, quas DEUS tali rependit, qui se totum

con-

consecrat in obsequium Divinum. Quæ verò gratia specialis datur pro ferendis matrimonij oneribus, aspiranti ad Religionem haud necessaria est. Ad Conf. N. sequelam, cum tale juramentum sit verum sub conditione.

QUÆSTIO V.

An Sponsalia inter cognatos, vel aliter impeditos valeant, contracta sub conditione: si Pontifex dispensaverit?

Ex num. 10.

54. **N**egant non pauci ex antiquis apud Sanchez, his accedit Busenbaum citans Barbosam cum Diana, & tacito nomine alios decem; Sporer addit Dianam, Sotum, Navarrum, Pater Wex Cardinalem de Luca, Oberascher ait esse Sententiam communem Canonistarum, cui favet Wagnerek super cap. finale de Condit. appos. Melius affirmant Sanchez. l. 5. D. 5. n. 12. Laym. l. 5. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 4. Castro Palaus de Sponsal. D. 1. p. 16. n. 7. Gobat Tr. 10. de Spons. n. 161. Ilfing. Tr. 6. D. 9. n. 16. Zoësius, Pirrhing, Engel super tit. Decret. de Condit. appos. P. Wex in suo Opusculo Canon. Trid. Sporer, König, Oberascher. Denique plurimi apud Sanchez, & Gobat, tum Theologi tum Canonistæ, & apud Pasqualigum teste Sporer innumeri. Prob. 1°. Sponsalia sub dicta conditione versantur circa ob-

jectum

jectum licitum, possibile, & honestum; nempe circa matrimonium inter impeditos post impetratam dispensationem, contrahendum. Ergo nulla ratio ea reddit invalida: quare regulam tradunt Doctores (inquit Laym.) ut videre est apud Abbatem: *Paria sunt, aliquid disponi in tempore habili, vel in tempore inhabili, si effectus conferatur in tempus habile.* Prob. 2°. Pontifex cum impeditis sæpe dispensare solet, imò ex gravi causa subinde tenetur. Ergo talis dispensatio, nec contra jus est, nec inhonesta. Ergo Sponsalibus adjecta, nec facit ea illicita, nec invalida. 3°. Aliæ promissiones valent, sub conditione: *si Princeps dispensaverit*; dummodo sit justa causa dispensandi; & Princeps soleat dispensare; nec conditio sit incivilis, aut alicui injuriosa, aut tristis. Ergo & Sponsalia sic conditionata valent; cum nullibi excipiantur; ita ut frustra P. Wagnerek dicat ea valere sub ratione simplicis promissionis, non autem Sponsalium: si enim simplex promissio sic conditionata esse potest, cur non etiam Sponsalitia? Antec. prob. Valet legatum testatoris relegati, sub ea conditione: *Si aliquis ex suis heredibus, vel amicis ei impetraverit restitutionem ab Imperatore* &c. l. *Quidam Relegatus* §. ff. de rebus dub. Item valida est institutio Spuriij, sub conditione, *si Princeps eum legitimaverit*, similiter valet, & obligat votum Episcopi ingrediendi Religionem, *si Pontifex dispensaverit* &c. ut cum communi ex Sanchez docent Laym. Palaus aliique. Ergo & Sponsalia. 4°. Talis pro.

promissio sponsalitia involvit duo, nempe: obligationem petendi dispensationem, & eam obtentam contrahendi; utrumque autem est possibile, & honestum, ita ut nulla sit ratio eam invalidans: Ergo.

55. Ob. 1°. Quæ pendent à voluntate Principis, censentur impossibilia: ergo etiam prædicta conditio Sponsalibus adjecta impossibilis censeri debet, adeoque invalidans. Antec. probatur ex *l. Inter stipulantem* 83. §. *Sacram.* 5. ff. de *V. O.* ubi invalidatur alienatio loci sacri, & venditio hominis liberi: sub conditione: *Cum servus esse cæperit, & locus, cum ex sacro Religiosusve profanus esse cæperit.* Similia habentur *l. Continuus* 137. §. 6. tit. eod. ubi subjungitur *nullius momenti fore talem stipulationem:* proinde ac si ea conditio, quæ naturam impossibilis est, inserta esset: nec ad rem pertinet, quod jus mutari potest, & ad id, quod nunc impossibile est, postea possibile fieri: non enim secundum futuri temporis jus, sed secundum presentis aestimari debet stipulatio. Et *l. Cum servus* 39. §. 10. de *Legat. 1.* dicuntur non posse prædia Cæsaris legari à non Domino, licet hic ex voluntate Cæsaris eorum Dominus fieri posset. ergo.

56. R. D. Antec. quæ pendent à voluntate Principis censentur impossibilia, quando non adest spes prudens implendæ conditionis (quod fit, si non soleat unquam, vel rarissime dispensatio concedi, ut si quis vellet sibi sororem desponsari sub conditione: si Pontifex dispensaverit; vel si

non sit causa justa, & gravis dispensandi; vel si conditio sit tristis, & incivilis, metuenda potius quam expectanda, aut procuranda *arg. l. Cum tale legatum 72. ff. de Condit. & Demonstr.* vel denique si de rebus à voluntate Principis dependentibus fiat stipulatio absoluta, ut fuscè declarat Sanchez l. 5. D. 5. n. 25.) Conc. Antec. Si in oppositis casibus adsit spes conditionis implendæ, censentur illa impossibilia vel turpia N. Antec. & Conseq. Ex his faciliè explicantur leges objectæ: Nam lex: *Inter stipulantem* ponit condiciones tristes, & inciviles; quia rem sacram fieri profanam, publicam fieri privatam, hominem liberum fieri servum, derogat statui meliori hominis liberi, rei sacræ, & publicæ. Cum tali conditione tristi inita censerentur esse Sponsalia, quæ vir contraheret cum alia ducenda, casu quo ejus uxor moriatur: unde Pirrhing ex communi Doctorum, dicit esse irrita, puniendosque contrahentes *arg. c. fin. h. t.* Engel rationem addit, quia tale pactum est turpe, dans occasionem captandæ mortis, Reliquæ duæ leges insuper ponunt contractum venditionis *absolutum*, non autem conditionatum: *si res destituerit esse publica, aut aliena*: & talis absoluta de rebus alienis dispositio haud dubiè irrita est, ut notat Ilfing. Nec dici potest, talem conditionem subintelligi; nam quæ de jure non inest, exprimi debet, juxta *l. Conditiones extrinsecus 99. ff. de Condit. & Demonstr.* & plures à Sanchez cit. n. 25. & seq. Similiter ergo invalida quidem essent Sponsalia absoluta inter

con-

consanguineos, non verò conditionata, & illa insuper, si forent *de presenti*, inducerent excommunicationem, non autem conditionata. *Clem. un. de Consanguin.* Tandem lex ultimò allegata, potius nostram sententiam confirmat, dum in fine dicit, quòd prædia Cæsaris *non soleant distrahi*. Ergo ex opposito, valeret contractus de illis conditionatus, si distrahi, aut circa illa dispensatio dari solitum esset.

57. Ob. 2°. Conditio à voluntate Principis pendens, derogat juri communi, quod non decet mutari, ergo rejicienda est tanquam turpis, & inhonesta. R. permissâ 1^a parte Antecedentis D. 2^{am}. quod mutari non decet sinè causa, & autoritate subditi C. cum causa, & voluntate Principis N. Aliàs nulla privilegia, aut dispensationes petere licebit, utpote à jure communi exorbitantes.

58. Ob. 3°. Matrimonij contractus inter impeditos non valet, cum conditione: si *Pontifex dispensaverit*. Ergo nec Sponsalium. R. permissò Antec. N. Conseq. Disparitas est I. Quia Pius IV. Idibus Decemb. 1555. (ut habetur in lib. 7. *Decretal. de Sponsal.*) expressè declaravit, tales imposterum non obtenturos dispensationem, qui sub spe illius impetrandæ contrahunt de presenti in gradu secundo consanguinitatis, vel affinitatis. II. Quia, ut Laym. loquitur; nunquam præsumendum est, voluntatem dispensantis Pontificis esse, ut matrimonium præterito tempore contractum valeat, sed ut post collatam dispensationem, præmissis denuntiationibus *in*

facie Ecclesie contrahere liceat, sicut apertè ex bullis Pontificiis colligitur. Quis autem in *facie Ecclesie* contrahere vellet cum periculo infamiae, casu quo dispensatio denegetur. III. Valde probabile est (juxta num. 10.) matrimonij contractum non posse esse conditionatum, sicut nullius alterius Sacramenti forma aut intentio conditionata est; præsertim, quia hic contractus est indissolubilis, non esset autem, si à conditione defectibili penderet. Ergo non potest esse conditionatus, vel saltè illicitus est, cùm in materia Sacramentorum, non liceat sequi sententiam probabilem, relicta tutiore; nihil tale obstat Sponsalibus.

59. Ob. 4°. Cum P. Wagnerek Personæ impeditæ non sunt habiles ad contrahendum; & dispensatio in inhabilitate pendet in solidum à voluntate Principis, quem non possumus cogere, neque præsumere, quòd ante dispensationem ullum actum nostrum validum esse velit. Ergo non valent eorum Sponsalia. R. Sunt inhabiles ad contrahendum absolutè, nec possumus præsumere quòd Princeps actum absolutè, vel contractum Matrimonij velit esse validum ante impetratam dispensationem C. Antec. ad contrahendum conditionatè &c. N. Antec. & Conseq.

60. Ob. 5°. Juxta Cardinalem de Luca apud P. Wex, praxis & decisio Rotæ requirit in Sponsalibus sub præfata conditione initis, novum consensum, postquam purificatur conditio. Ergo prior non erat validus. R. Requirit novum consensum in Sponsalibus dubiis; vel absolutè sine addita

addita conditione celebratis, vel in casu in quo non solet facile dispensatio concedi; vel ubi petentium supplicatio gravi causæ non innititur C. secus N. Antec. & Conseq. Nam *Palau D. 1. p. 16. n. 10.* Ex Seraphino oppositas decisiones allegat, & teste Gobat apud P. Wex in *Dicasteriis Ecclesiasticis* etiam Romæ praxis objicienti opposita viget.

61. Ob. 6°. Sponsi possunt ex Sponsalibus dicto modo conditionatis pro libitu resilire. ergo non obligant. Antec. prob. Ejusmodi Sponsalia sunt minùs firma, quàm Sponsalia impuberum, atqui hi puberes facti possunt resilire juxta dicta parte I. num. 19. Ergo etiam illi Sponsi. Conf. Tales Sponsi non obligantur ad procurandam dispensationem. Ergo nec Sponsalibus obligantur R. D. Antec. possunt resilire mutuo consensu C. non mutuo N. nam si hic non intercedat, quisque tenetur expectare eventum conditionis, non minùs quàm in aliis contractibus conditionatis. Ad probat. R. N. Maj. Nam pro impuberibus expressè conceditur facultas resiliendi adeptâ pubertate c. *De illis 7. de Despons. Impub.* Non autem pro puberibus contractibus sub conditione: nisi impediti contraxissent absolutè; vel cum impedimento, in quo rarissimè, aut nunquam dispensatur. Nam in talibus cessat obligatio, veluti si Sororem suam nupturam sibi aliquis stipuletur. l. *Si stipulator 35. §. 1. ff. de V. O.*

Inter casus rarò dispensari solitos contra Sanchez, Gobat ponit consanguinitatem in 2. gradu

ex licita copula ortam; cum sic contrahentibus magna mulcta imponi soleat, & *Trid. Sess. 24. de reform. Matrim. c. 5.* velit eam dispensationem non concedi, nisi *inter magnos Principes*, & ob publicam causam. Similes casus raro dispensabiles videntur fuisse illi, pro quibus Gobat ex Diana allegat sex decisiones Rotæ decernentis invaliditatem Sponsalium sub conditione dispensationis impetrandæ initorum: vel fortè illis deerant justæ dispensandi causæ; vel illæ decisiones non sunt Authenticæ, cum earum mentionem alij Authores non faciant; propter illas tamen censet Gobat non facilè aliquem cogi debere, qui à Sponsalibus, etiam post impetratam dispensationem resiliret.

62. Ad Conf. R. N. Antec.; inutilia enim essent ejusmodi Sponsalia, si pars neutra dispensationem procurare teneretur. Debent autem eam procurare communibus sumptibus, cum sit negotium commune, vel teste Palao pars illa, cujus interest, si altera ad eam procurandam se non obligavit. Videtur autem tacitè Sponsus se obligare, ut docet Sanch., Laym. alique; præsertim si Sponsa dimidiam partem sumptuum offerret, vel si eam sub spe Matrimonij Sponsus deflorasset, ut notant alij.

63. Ob. 7. Sponsalia dicto modo conditionata, non inducunt impedimentum publicæ honestatis, nec Sponsis dant jus ad honestos amplexus & oscula. Ergo non valent. R. C. Antec. D. Conseq. ergo non valent ut absoluta C. ut conditionata N. jam autem sola absoluta impedi-

pedimentum illud inducunt juxta *c. Un. in fine de Sponsal. in 6.* Similiter cum ante conditionem impletam non obligent, nec jus dabunt ad ea, quæ aliàs Sponsis concessa sunt; ne sentiat commodum, qui non sentit onus contra *Reg. 55. J. in 6.*

QUÆSTIO VI.

An valida, & licita sint, consequenter an obligatoria, Sponsalia clandestina?

Ex num. 3.

64. **N**egativam tenent Hæretici cum *Carpzovio in processu Furis tit. II. à I. n. 75.* & pauculi apud *Sanchez l. I. D. 12. n. I. & Palaum; & Mastrium*: Sed affirmativa vera est. Et I. quidem esse valida, docet *Sanch. l. I. D. 13. n. I. & 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. I. c. I. n. 3. Palaus D. I. de Sponsal. p. 2. 15. Piasecius in praxi Episcopali, Pirrhing, Ilfing, Canisius, Gobat, Wiestner, Wex, König, Oberascher, Mastrius, Wamesius Consil. 424. apud hos Guttierrez, Pontius, Conink, Tanner, Barbosa, Farinaceus, & pleriq; alij. Prob. I. Lex Tridentini Sess. 24. c. I. de Reform. Matrim. irritans matrimonia clandestina; est correctoria juris communis, idcirco odiosa, & non extendenda ultra casus expressos, adeoque nec ad Sponsalia arg. l. Precipimus 32. C. de Appellat. Quod enim non*

mutatur, quare stare prohibetur, inquit Iustinianus *l. Sancimus 27. C. de Testam.* II. In odiosis nomine Matrimonij non comprehenduntur Sponsalia. Ergo per iritationem illius, hæc non irritantur: nam ut sacra Congregatio apud Sanchez, & König, & Ledesma, definit: *Decretum Tridentini habet tantum locum in matrimonio per verba de presenti.* III. Passim clandestina Sponsalia absque Parocho, & omni teste contrahuntur, neque tamen in ullo foro declarantur irrita; neque eadem ratio suadet illorum prohibitionem, quæ loco cit. *Trid.* suadet prohibitionem Matrimonij clandestini: imò sæpe periculosum esset, si cum testibus Parochus adhiberetur, nè contrahentes, etiam contra voluntatem testium, ineant Sponsalia de presenti.

65. Eadem Sponsalia etiam licita esse iidem ferè Authores docent cum Sanchez, ratio: quia nullibi extat præceptum ea prohibens sub culpa. Ergo.

66. Contra 1^{am} partem Ob. 1°. *Juxta l. Oratio 16. ff. de Sponsal. & l. Si quis tutor 60. §. Quamvis 5. ff. de ritu nupt.* Quæ circa nuptias statuuntur, etiam circa Sponsalia censentur esse statuta. Ergo. R. In illis casibus, in quibus eadem ratio est pro Sponsalibus, quæ pro matrimoniis C. in quibus non est eadem, N. Antec. & Conseq. R. 2°. eadem sunt statuta in favorabilibus C. in odiosis N. Sic Clem. Un. excommunicantur contrahentes matrimonium cum consanguinea, non autem contrahentes Sponsalia.

lia. R. 3°. eadem sunt statuta, si Sponsalia dirigantur ad matrimonium clandestinè contrahendum, C. si ad publicè contrahendum N.

67. Ob. 2°. Prohibito consequente, prohibetur antecedens, seu illud per quod venit ad consequens. *arg. c. fin. de clandest. Despons.* sed Sponsalia sunt antecedens, per quod venit ad matrimonium, ergo. R. D. Maj. Prohibito consequente prohibetur Antec.; si quis velit ad consequens venire prout prohibitum est, ut si quis per clandestina Sponsalia tenderet etiam ad matrimonium clandestinum C. Maj. si velit venire modo non prohibito, nec ad consequens ut prohibitum, sed ut ad licitum N. Maj. & C. Min. D. Conseq. ut Maj.

68. Ob. 3°. Matrimonio absolutè prohibito, etiam absolutè prohibentur omnia Sponsalia. Ergo similiter prohibito clandestino, prohibentur Sponsalia clandestina. Resp. C. Antec. N. Conseq. Disparitas est. Quia prohibito omni absolutè matrimonio, nulla Sponsalia possunt adhiberi pro matrimonio (utpote tali casu simpliciter illicito) obtinendo; si autem clandestinum tantum prohibeatur, adhuc poterunt dari Sponsalia pro matrimonio licitè, nempe publicè celebrando; in quantum Sponsi clandestinè sibi promitterent matrimonium non clandestinum, tanquam objectum licitum.

69. Ob. 4°. Matrimonia clandestina vetantur, nè quis contrahat cum pluribus. Ergo pariter nè quis cum pluribus Sponsalia inest, clandestina

destina ex eadem ratione prohibenda sunt. R.
D. Antec. nè contrahat cum pluribus cum qui-
bus vivat in perpetuis adulteriis, & proles
spurias procreet C. simpliciter nè contrahat cum
pluribus, contractu qui hos effectus non ha-
bet annexos N. Antec. & Conseq. *P. Wag-
nerek super tit. de Clandestinis. Desponsat.*
plures ponit causas, cur Clandestina matrimo-
nia prohibeantur, quæ non valent pro Spon-
salibus.

70. Obic. 5°. Diæcesis Lausanensis apud
Gobat, Sponsalia clandestina irritat. Ergo
non valent. Resp. D. Conseq. Ergo non va-
lent in illa Diæcesi C. alibi, ubi lex irritans non
extat. N.

71. Contra 2^{am} partem. Ob. Ex clandesti-
nitate præsumitur dolus. *Panorm. in c. fin. de
Clandest. Despons.* & super idem c. *Gonzalez*
fusè Clandestinitatem improbat atqui dolus est
illicitus. Ergo & clandestina Sponsalia. Resp.
Præsumitur dolus in tali matrimonio, vel ubi
extat prohibitio clandestinitatis C. secus N.
aliàs nullus contractus clandesti-
nus esset licitus.

Quæ-

QUÆSTIO VII.

*An matrimonium clandestinum inter pu-
beres habeat saltē vim Sponsalium
de futuro?*

Ex num. 2.

72. **A**ffirmativam ipse Sanchez satis probabi-
lem esse fatetur, Palauus spectato juris
rigore veriozem putat; eamque tenet, de Spon-
sal. D. 1. p. 4. n. 8. itē Laym. l. 5. tr. 10.
p. 1. c. 1. n. 18. Pignatellus tomo 4. Consult.
15. citans Hurtadum & Pontium, Sporer &
alij non pauci.

Negativa tamen prævalet, quam tuetur,
Sanch. l. 1. D. 20. num. 4. Barbosa de Offic.
& Potest. Episc. allegat. 51. n. 181. contra
Bonacin. & Gonzalez in c. ult. de Desp.
impub. Pirrhing super tit. de Consanguin.
n. 62. Ilfing Tr. 6. D. 9. n. 8. dicens (&
ante eum Barbosa) id expressè declaratum esse à
Congregat. Cardin. in decr. Trid. de Matrim.
Gobat de Sponsal. num. 78. Piafec. in praxi
Episc. p. 2. c. 4. num. 9. Zoësius, Vallensis,
Engel, Wex, Wiestner, König; apud hos
Bartolus, Francus Menochius, Navarrus,
Lopez, Guttierrez, Conink, Rebellus, Tan-
nerus, Vega &c.

73. Prob. 1°. Tridentinum Sess. 24. c. 1.
de Reform. Matrim. ad sic (hoc est clandestinè)
contrahendum omnino inhabiles reddit, &
hujus-

hujusmodi contractus, irritos, & nullos esse decernit, prout eos presenti decreto irritos facit & annullat. Atqui contractus irritus, & nullus simpliciter, & inter personas omnino inhabiles, nec Sponsalia constituit (prout talem praxim, & consuetudinem Ecclesiae esse testatur ipse Palaeus) ergo contractus matrimonij clandestinus nec Sponsalia constituit: nam, ut ait Barbosa, hæc nullitas proveniens ex defectu Parochi, & testium, est irremissibilis, & nullo alio modo suppleri potest, nec contrahentium consensu validari. 2°. Actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus, est planè nullus, nullamque producit obligationem. *l. non dubium §. C. de LL. & l. hæc consultißimã 21. §. 1. C. de Testam.* & sic juxta Gonzalez inutile testamentum, nec vim Codicilli habet, *l. 1. ff. de Jure Codicill.* Atqui Matrimonium clandestinum est talis actus: Ergo est planè nullus, & propter resistantiam juris, nec vim Sponsalium habet, quamvis esset juramento confirmatus, ut notat Sanchez, Wiestner, & alij; juxta Reg. J. *Non est obligatorium §. c. 58. in 6. & c. Si diligenti 12. de foro Compet.* Nisi contrahentes distinctum contractum adderent, quo expressè vellent esse Sponsi saltèm de futuro, casu quo eorum matrimonium sit irritum. 3°. Sic contrahentes puniendi sunt, nec vi hujus contractus obligantur ad perseverandum, aut de novo contrahendum; neque in foro externo promissis stare coguntur; ut ipse Laymann. fateatur. Ergo est contractus in omni ratione invalidus.

aus. Unde teste ipso Palao tali matrimonio nulla conceditur actio, quamvis ea pro Sponsalibus concedatur Matrimonio clandestino impuberum: ostendit nimirum Ecclesia se clandestinum puberum contractum omnino detestari.

74. Ob. 1°. Juxta *cap. Un. de Desponsat. Impub. in 6.* Impuberum Sponsalia de presenti, licet non valeant ut matrimonium, habent tamen vim Sponsalium de futuro. Ergo idem de puberibus dicendum. R. C. Antec. N. Conseq. Quia impuberes nullibi declarantur omnino inhabiles, aut contractus eorum irritus, & nullus. Imò *cap. cit.* expressè dicitur habere vim Sponsalium; adeoque illi jus non resistit; nec claudicat ex parte formæ substantialis; contractus puberum autem caret forma substantiali, hoc est publicitate essentialiter à Tridentino requisita, quod nihil statuit circa impuberes, ita ut eorum contractus antiquum jus servant, & certè frustra formam Matrimonij illis præscripsisset, utpote aliunde adhuc Matrimonij incapacibus.

75. Repl. Impuberes contrahentes clandestinè habent duplex impedimentum, nempe ætatis, & clandestinitatis, & tamen eorum matrimonium habet saltèm vim Sponsalium. Ergo cum puberes solum clandestinitatis impedimentum habeant, à potiori illorum contractus erit saltèm sponsalitus. R. N. Antec. Cum enim circa impuberes Tridentinum nihil statuerit, non potest clandestinitas apud eos esse impedimentum simpliciter contractum irritans: Oppositum statuit de puberibus, quorum clandestinum

con-

contractum Sponsalium de præsenti ita annullavit, ut nec vim Sponsalium habeat; ut habetur in declaratione S. Congregat. à diversis Authoribus citata, Episcopo Patavino data; & *sub c. 1. Trid. Sess. 24. de Reform. Matr.* inter declarationes Gallenartij relata.

76. Ob. 2. Contractus Sponsalitus de futuro, virtualiter involvitur in contractu Matrimonij, qui enim se conjungunt in perpetuum, certè conjungi volunt in futurum, & qui tradunt corpus, etiam volunt tradere jus ad illud, & hæc præsumitur esse intentio contrahentium. Ergo saltèm vim Sponsalium habet, juxta communem Regulam: *Si actus non valet, sicut agitur, valeat eo modo, quo valere potest. c. Un. de Despons. Impub. in 6. § 1. Si tam augusti ff. de Servitut.* Conf. Juxta complures apud Sanchez, Professio Religiosa ante annum 16. emissæ, adeoque irrita, habet nihilominus vim voti simplicis. Itèm acceptilatio jure civili invalida, habet saltèm vim pacti simplicis. *l. Si unus 27. §. ult. D. de Pactis.* Ergo à pari.

77. R. D. Antec. Involvitur in contractu Matrimonij &c. cujus forma subsistit (matrimonij irriti ex defectu formæ N. Antec. Unde nihil agit contrahentium intentio, ut dictum est prob. 1. ex Barbosa: cum ea non possit dare formam contractibus. Præterea intentio est purè interna, contractus humanus pro sui substantia etiam requirit præsentiā Parochi, & testium. Unde patet responsum ad Conf. quia nempe votum fit DĒO, qui cor inspicit, adeoque valet, modò

adfit

ad sit intentio se obligandi. Ad 2^m. R. Licet id Gonzalez admittat, negat tamen melius glossa ex *l. An inutilis 8. ff. de Acceptilat.* nisi partes expresse velint, ut inutilis acceptilatio saltē vim nudi pacti habeat. Disparitas insuper est, quia nullibi acceptilatio simpliciter irritatur, sicut contractus Matrimonij clandestinus inter puberes.

78. Repl. Clandestinitas non obest Sponsalibus juxta Quæst. præced. ergo si contractus Matrimonij de cætero continet virtualiter Sponsalia, adhuc horum vim habet. Conf. Ex tali matrimonio oritur impedimentum publicæ honestatis, juxta dicenda Q. Seq. Ergo non est irritum quoad omnem effectum, ergo saltē vim Sponsalium habet.

79. Resp. Clandestinitas annexa Sponsalibus de futuro, non obest C. annexa Sponsalibus de præsentī N. Nam hæc simpliciter facit irrita & nulla; ita ut omnem vim contractus humani perdant ob defectum formæ substantialis. Ad Conf. R. C. Antec. D. Conseq. ergo non est irritum quoad effectum obligationis mutue inducendum, consistentem formaliter in contractu N. quoad effectum alium quem jura concedunt contractui etiam irritō in ratione contractus, dummodo consensus internus non desit C. Conseq. 1^a & N. alteram. Quia nempe impedimentum illud oriebatur olim ex Matrimonio undecunque irritō, dummodo consensus non deficeret, & nihil circa illud renovatum est

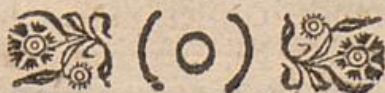
K

per

Per Tridentinum , ideo adhuc perseverat : licet in Matrimonio clandestino ex defectu formæ substantialis ab illo præscriptæ , cesset ratio humani contractûs requisiti ad Sponsalia.

80. Ob. 3°. Tridentinum contrahentes solum inhabiles reddit ad Matrimonium , si illud clandestinè contrahant. Ergo non irritat contractum purè sponsalitium. Conf. Jus antiquum irritando Matrimonium impuberum, non irritavit per hoc eorum Sponsalia , in illo Matrimonio inclusa. Ergo pariter Tridentinum irritando puberum Matrimonium Clandestinum , non irritavit Sponsalia in eo inclusa.

81. Resp. D. Antec. explicitè solum ad Matrimonium inhabiles reddit C. implicitè N. Nam talem contractum vult omnino & simpliciter esse irritum. Ad Conf. Respons. N. Conseq. quia jus antiquum expressè illa Sponsalia approbat : Tridentinum autem puberum Matrimonium simpliciter in ratione contractûs irritat. Ergo non manent Sponsalia utpote rationem contractûs essentialiter involventia.

QUÆ-

QUÆSTIO VIII.

An ex Matrimonio clandestino puerum oriatur impedimentum publicæ honestatis?

Ex num. 5. & 17.

82. **N**Egat hoc Sanchez l. 7. de Matr. D. 70. n. 13. Barbosa de Offic. & Potest. Episc. alleg. 51. n. 181. Pirrhing super tit. de Consanguin. &c. n. 62. Vallengis, Engel, & alij. Sed vera videtur affirmativa, quam amplectitur Gonzalez super c. 4. ad audient. de Sponsal. Pignatellus tomo 4. Consult. 15. n. 3. Prosper Fagnanus. in c. ad Audientiam de Spons. Castro Palaus D. 4. p. 10. num. 5. P. Wiestner, Wex, König, Mastrius, aliq. citantes Pontium, Farinacium, Gutierrez, Rebllum, Aversam, Tancredum, Hurtadum &c. Prob. 1°. Ex Constitutione Pij V. ad Romanum, dicentis in matrimonio contracto durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilij introductum erat. Citant hanc passim Authores, & habetur lib. 7. Decretal. de Matrim. & Sponsal. c. 2. Item in Remissionibus ad c. 3. Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. Matrim. Atqui de jure veteri impedimentum hoc ex matrimonio Clandestino oriebatur. Ergo & jam oritur. Confirmatur ex declaratione Cardina-

K 2

lium

lium à Pignatello, & Gallemart citata, quæ sic sonat: *Præsupposita declaratione per constitutionem SS. D. N. Pij V. super hoc decreto, censuit Congregatio oriri impedimentum publicæ honestatis ex Sponsalibus per verba de præsentia, etiam nulliter contractis, omis- sâ formâ decreti Concilij Tridentini c. 1. hujus Sess. 24. Et constat ex capitulo ad audi- entiam, de Sponsalibus, ubi existente ma- trimonio nullo propter impedimentum con- sanguinitatis oritur publica honestas* &c. hanc declarationem tam expressam non innotu- isse Patri Sanchez & Engel oppositum docenti- bus, censet P. Wex in suo *Opusc. Canon. Trid. de Sponsal.* Prob. 2°. Ex capit. unico de Sponsal. in 6. circa quod Tridentinum nihil innovavit, impedimentum publicæ honestatis ibi solum ex matrimonio irrito non oritur, ubi ejus nullitas provenit ex defectu consensûs in- terni, & naturalis, atqui matrimonij clandesti- ni nullitas non provenit ex defectu consensûs interni, & naturalis, sed ex defectu solennitatis, & præsentia Parochi. Ergo ex illo adhuc oritur prædictum impedimentum.

83. Ob. 1°. *Cap. un. de Sponsal. in 6.* So- lum loquitur de Sponsalibus, non autem de ma- trimoniis, ubi ait ex illis, licet irritis, oriri im- pedimentum publicæ honestatis, dummodo non fuerint irrita, ex defectu consensus. Ergo ex matrimonio quomodocunque irrita, tale impe- dimentum non oritur. R. Cum Gonzalez sta- tuta illius capituli communiter à Doctoribus, & quidem

quidem à potiori extensa fuisse ad matrimonium
raturum: pro quo etiam stat declaratio pro Con-
clusionem citata; cum ergo Tridentinum quoad
hoc impedimentum, prout ex matrimonio or-
tum, nihil innovaverit; sequitur illud etiamnum
provenire ex matrimonio irritum, dummodo irri-
tum non sit ex defectu consensûs.

84. Ob. 2. Matrimonium clandestinum est
nullum ex defectu consensûs. Ergo non parit
impedimentum. Antec. prob. *Consensus* clan-
destinus juxta Trident. est irritus, & nullus.
Ergo. R. N. Antec. Ad ejus probat: N. Antec.
Nam Tridentinum tantum irritat humanum *con-*
tractum, qui præter consensum seu internam vo-
luntatem se obligandi dicit externam consensûs
explicationem; & talem contractum irritat, con-
sensu naturali adhuc integro manente, si absque
præsentia Parochi, & testium celebretur.

85. Ob. 3. Juxta *Trid. Sess. 24. c. 1. de Re-*
form. Matr. Impedimentum publicæ honesta-
tis non oritur amplius ex Sponsalibus quâcunque
ratione invalidis; ergo nec ex matrimonio irritum.
R. C. Antec. N. Conseq. Quia Tridentinum
circa hoc, quoad matrimonium nihil immutavit,
itâ ut impedimentum publicæ honestatis adhuc
oriatur usque ad quartum gradum ex irritum matri-
monio, modò non sit irritum ex defectu consen-
sûs, ut patet ex ejus declarationibus.

86. Ob. 4. Nullitas proveniens ex defectu
Parochi, & testium, est irremissibilis, insupple-
bilis, nec contrahentium consensu validari pot-
est, ut loquitur *Barboza* *l. c. 1. c. 1. de Re-*
form. Matr. Ergo nec impe-

dimentum inducit. R. Ex hoc tantum sequi, quod non valeat in ratione contractus, sive Sponsalitij, sive Matrimonialis, non verò quod ipsi desit consensus impedimenti inductivus.

QUÆSTIO IX.

An ex Matrimonio publicè quidem, sed fictè celebrato, vel ex Sponsalibus apparenter tantum validis oriatur impedimentum publicæ honestatis?

Ex num. 17.

88. Sanchez cum multis ab eo citatis, respondet affirmativè l. 7. D. 68. n. 14. Gonzalez in c. Ad audientiam 4. de Sponsal. Zoësius super tit. de Consanguin. &c. n. 12. Vincentius de Fustis apud König, Pontius apud Ilfing. Probabilior tamen videtur negativa, quam tenet Palau de Sponsal. D. 4. p. 10. n. 7. Pirrhing super tit. de Sponsal. n. 39. Gobat Tr. 9. Theolog. Experim. de Sponsal. n. 368. Ilfing Tr. 6. D. 9. n. 105. Wiestner de Canon. Imped. p. 2. a. 11. n. 15. König de Sponsa duor. n. 9. apud hos Navar., Hurtadus, Ledesma, Bonacinna, Conink, Rebelius aliq. apud Sanchez. Prob. Cap. un. de Sponsal. in 6. clarè dicitur non contrahi impedimentum publicæ honestatis, si sint nulla ex defectu consensûs, quod Capitulum ipso Gonza-

lez teste, Doctores extendunt ad matrimonium
ratum. Itẽm *Trident. Sess. 24. c. 3. de Re-
form. Matr.* Universaliter, & absque exceptio-
ne occulti impedimenti; nullaquẽ factã inter ex-
ternam, & internam; notam, vel occultam nul-
litis causam distinctione, negat hoc impedi-
mentum contrahi ex Sponsalibus *quãcunque*
ratione invalidis, ergo non est Concilium, aut
jus universaliter loquens, limitandum, propter
indecentiam falsò existimatam; saltẽm, ùt inquit
Ilung, pro foro conscientie, pro quo requiri-
tur, ut impedimenta verè sint talia, qualia de
jure statuuntur, non ùt sint tantũ apparenter
talia. 2º. Publica honestas est quãdam quasi
affinitas ex animorum conjunctione per verum
consensum, orta; ergo ubi hæc conjunctio de-
est, licet adesse putetur, etiam aberit impedi-
mentum; sicut abest impedimentum veræ affinitatis,
ubi copula carnalis non intercessit, licet erroneè
putaretur intercessisse. 3º. Ex Sponsalibus vali-
dis, licet occultis, & nulli manifestatis, verè
oritur inter Sponsos secum clãm contrahentes im-
pedimentum illud, ergo à contrario (& quidem
à potiori, cùm Sponsi absque certitudine impe-
dimentis onerari non debeant) non orietur ex in-
validis, quamvis valida crederentur.

89. Ob. 1º. Non minùs scandalosum est, &
sic publicæ honestati contrarium, si quis cum
suæ putatiæ Sponsæ, aut uxoris Sorore Matri-
monium contraheret; quam esset scandalosum,
sic matrimonium, aut Sponsalia fuissent vera. Ergo
talis habet impedimentum. Conf. Hoc impedi-

mentum est institutum ad vitanda scandala. Atqui in casu præsentī non impedirentur; ergo.

90. Resp. Non minùs scandalosum est per accidens, & ex errore hominum C. per se, & scandalo fundato in veritate N. Antec. & Conseq. etiam scandalosum est, contrahere cum ea, quam alij putant affinem esse, vel consanguineam; neque tamen ea affinitas apparens inducit impedimentum, quamvis tale scandalum, si facile possit, caveri debeat. Præterea negari potest secunda pars Antecedentis: nam publica honestas non significat præcisè hominum æstimationem, *sed animorum conjunctionem* per Sponsalia, quæ verè, & non tantum apparenter, præsupposita, Ecclesia indecens esse judicat matrimonium contrahere cum personæ sic conjunctæ consanguinea. Ad Conf. R. Est institutum ad vitanda scandala per se oritura, ut si quis contraheret cum consanguinea veræ Sponsæ, vel uxoris per mutuum consensum delectæ C. Antec. ad vitanda scandala per accidens N. Antec. & Conseq. Nam propter scandalum hominum ex erroneo eorum judicio conceptum, non sunt Sponsi impedimento gravandi. Resp. 2°. Hoc impedimentum non esse institutum præcisè ad vitanda scandala, aliàs illud non oriretur ex Sponsalibus validis quidem, sed occultis: quia tali casu Sponsus contrahens cum Sorore suæ Sponsæ, nulli daret scandalum.

91. Ob.

91. Ob. 2°. *Cap. Un. de Sponsal. in 6.*
 & *Tridentinum* citatum, multi Authores
 apud Sanchez sic intelligunt, quòd Sponsalia
 in *foro externo* invalida, vel Matrimonia ex
 defectu *externi consensûs* irrita, non pari-
 ant impedimentum. Ergo si in foro externo
 subsistant, parient impedimentum. Resp.
 Cum pluribus Authoribus juxta rationes con-
 clusionis, jura sic intelligi, & ad improprium
 sensum detorqueri non posse, in grave onus
 contrahentium. Dico in sensum improprium:
 nam consensus propriè dicit actum internum,
 & quod huic accedit, est tantum explicatio
 actûs interni, unà cum hoc constituens ratio-
 nem contractûs, juxta dicta num. 85. Resp.
 2°. Diffimulato Antecedente, D. Conseq. Ergo
 si in foro externo subsistant, parient impedi-
 mentum apparenter, & in foro externo; hoc
 est Judex, qui de internis judicare non potest,
 judicabit, talem Sponsum impeditum à con-
 trahendo Matrimonio cum suæ Sponsæ Sorore
 C. pariet impedimentum verè, & in
 conscientia N.

QUÆSTIO X.

*An impedimentum publicæ honestatis sit
perpetuum, ita ut nec desinat Spon-
salibus mutuo consensu
dissolutis?*

Ex num. 17.

92. **N**egativam sequitur *Barbosa de Offic. & potest. Episc. allegat. § 1. n. 188. Gonzalez super cap. 4. de Sponsal.* multique alij clari nominis Authores. Sed præponderat affirmativa. Hanc tenet *Sanchez l. 7. D. 68. n. 20. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 9. n. 3. Pignatellus tomo 5. Consult. 50. Piasecius in praxi Episc. p. 2. c. 4. n. 19. Mastrius citans Tancredum, Aversam, Brancatum, Fagnanus in c. 4. de Sponsal. Sporer, Wiestner, Oberascher, König, & fusè P. Wex in suo Opusculo Canon. Trident. multis pro hac opinione citatis. Prob. 1º. Impedimentum publicæ honestatis non est introductum per mutuum consensum contrahentium, sed autoritate Ecclesiæ. Ergo nec mutuo consensu tolli potest; & cum certò sciatur introductum, non poterit per conjecturas, aut rationes purè probabiles è sua possessione moveri. Conf. Ex nullo textu constat, quòd voluntas Legislatoris impedimentum hoc statutis, dependeat à perseverantia consensûs contrahentium, ut eo pereunte pereat; sicut v. g. constat ex cap. un. de cognat. legali, quòd im-*

pedi-

pedimentum ex hac cognatione ortum, tollatur per emancipationem. Ergo. Prob. 2. Sponsalia etiam non revocata, magis dissolvuntur per mortem, quam per mutuum consensum (unde mors etiam matrimonium dissolvit, ut det superstiti jus ad secundas nuptias, quod tamen efficere non potest mutuus consensus Conjugium) & tamen mors non tollit publicæ honestatis impedimentum: *c. si quis & seqq. XXVII. q. 2.* ergo nec illud tollet dissolutio Sponsalium per mutuum consensum. 3°. *In cap. Accessit 5. de Desponsat. Impub.* refertur exemplum Sponsalium, mutuo consensu dissolutorum, nec tamen sublatum est publicæ honestatis impedimentum, ut decidit Pontifex. ergo. Nec obstat quod ea Sponsalia intercesserint inter impuberes, & dissoluta sint ex eo, quod fortè una pars tantum resilierit: nam ratio quam ibidem assignat Pontifex, valet pro quibuscunque Sponsalibus, etiam mutuo consensu dissolutis; ait enim: *In honestum videtur, ut matrem habeat, cujus filia fuit sibi desponsata.*

93. Ob. 1°. Impedimentum publicæ honestatis fundatur in mutuo consensu. Ergo per eundem tollitur. *c. Omnis res 1. de R. J. l. Nihil 35. ff. de R. J.* R. I. Etiam per mortem cessat mutuus consensus, licet non revocatus, aliàs superstes conjunx non auderet transire ad secundas nuptias; & tamen non cessat illud impedimentum. R. II. Fundatur in consensu, ut fiat primâ vice C. ut semel introductum perseveret N. sic etiam matrimonium fundatur in mutuo con-

consensu ; neque tamen per eum dissolvitur. Ratio ulterior est : quia semper verum manet , aliquem jam semel fuisse desponsatum. Ergo juxta *c. Accessit , de Despons. Impub.* semper inhonestum videtur , ut Sponsæ consanguineam in primo gradu ducat. *R.* III. Fundatur per accidens ex libera dispositione Ecclesiæ , volentis illud esse perpetuum *C.* fundatur per se , tanquam proprietas in sua radice *N.* Antec. & Conseq.

94. Ob. 2°. Cum Gonzalez. Qui moritur , si contractum non revocet , censetur in illo moraliter perseverare , & cessare si eum revocet. Ergo mirum non est , quòd in Sponso post mortem compartis perseveret impedimentum , si Sponsalia non erant mutuo consensu dissoluta. Ergo ex opposito illud cessat : si Sponsalia mutuo consensu sublata sunt. Antec. prob. *arg. l. 4. in princ. ff. de Manumis. Vindicta. §. l. Quæsitum 8. §. Quod à Titio. 1. & l. Cum precario 12. ff. de precario , c. 7. v. Nequaquam de Offic. Judic. Deleg. R.* D. Anteced. censetur in illo perseverare , & è contra cessare contractus revocatus , si ille unicè dependeat à voluntate contrahentis , quales contractus in adductis juribus allegantur , *C.* Si non dependeat à voluntate contrahentium , sicut non dependet in esse impedimentum publicæ honestatis , licèt aliquomodo ab ea dependeat in fieri *N.* Antec. & utramque Conseq.

95. Ob.

95. Ob. 3°. Ex *Tridentino Sess. 24. c. 3. de Reform. Matrim.* Non datur impedimentum publicæ honestatis, ubi Sponsalia sunt *ex quacunque ratione* invalida, atqui per mutuum consensum dissoluta, sunt aliquâ ratione invalida. Ergo. Resp. D. Maj. Ubi sunt quâcunque ratione invalida in fieri, & primâ vice C. ubi semel valida, cessant esse valida N. Maj. ut patet ex ratione quam allegat Pontifex in *cap. Accessit. cit.* Aliàs etiam post mortem compartis, vel impedimento aliquo v. g. ligaminis, Ordinis &c. superveniente, & Sponsalia extinguente, cessabit impedimentum publicæ honestatis.

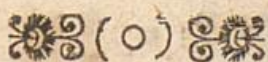
96. Ob. 4°. Sponsalia sunt quid principale, impedimentum est accessorium; atqui sublato principali perit accessorium. Ergo sublatis mutuo consensu Sponsalibus, perit impedimentum publicæ honestatis. Hoc argumentum probaret illud pariter perire, quocunque modo Sponsalia dissolvantur: vel Sponsalibus, aut matrimonio per mortem dissoluto, vel per ingressum in Religionem cessare in parte superstitite quodlibet impedimentum. In forma Resp. N. Antec. nam impedimentum illud non est propriè accessorium ex natura rei cum Sponsalibus connexum; sed libera voluntate Ecclesiæ introductum, adeoque per ejus solius revocationem, vel dispensationem auferibile.

97. Ob.

97. Ob. 5°. Sacra Congregatio Cardinalium declaravit, sublati per mutuum consensum Sponsalibus, etiam perire publicæ honestatis impedimentum. Ergo. Resp. 1°. ex Pignatello cit. In declaratione, quæ ab Adversariis jactatur, tantum hoc dici, quod Sponsalia per mutuum consensum verè dissolvantur; & fiant invalida; ita ut non habeant indissolubilitatem, sicut matrimonia; & quidem juxta Brancatum apud Mastrium invalida tantum fiunt, quoad effectum prohibendi secunda Sponsalia: non verò tollendi impedimentum publicæ honestatis, obstandi nuptiis cum consanguinea prioris Sponsæ. Resp. 2°. Illam declarationem esse apogrypham; cui veriores duas opponit Pignatellus, nostram sententiam approbantes: celebrior est illa, & teste Mastrio in praxi recepta; ab Aversa in Curia Romana bene versato, à Fagnano Juris Consulto Romano, à Lugone, Sporer, P. Wex, König, Oberascher &c. citata, quæ prodiit sub Alexandro VII. & omne dubium abstulit, ita ut P. Wex sententiam oppositam, nec amplius probabilem esse existimet, eamque prius doctam revocaverint in suis scriptis Bonacina, Gobat, & Tamburinus.

98. Hic opportunè P. Wex notat ex Fagnano: ut declaratio Congregationis sit authentica, hæc tria requiri. 1°. Ut fiat consulto, & approbante Pontifice. 2°. Ut sit in re præcisè ad mores, non verò ad fidem pertinente.

3. Ut

3°. Ut expediatur in forma authentica, hoc est cum sigillo Congregationis & subscriptione Cardinalium, & Secretarij Congregationis.

99. Resp. Ante notitiam præfatæ declarationis authenticæ, multi post dissoluta mutuo consensu Sponsalia iniverunt cum prioris Sponsæ consanguineis matrimonia, & hæc erant valida. Ergo in illis non perseveravit impedimentum publicæ honestatis. Resp. D. ultimam partem antecedentis: Erant valida per accidens, vel ex dispensatione tacita C. erant valida per se, aut sine dispensatione N. Antec. & Conseq. Nam ut arguit Sporer ex Gobat; ille agit legitimè, & validè, qui se bona fide conformat legi existimatæ, quam putat existere; illi autem se sic conformârunt, putabant enim extare declarationem genuinam, negantem in prædictis perdurare impedimentum. Ergo. Præterea ipso facto Ecclesia dispensare solet cum Conjugibus in impedimentis à se statutis, si illi verè probabilem Sententiam secuti, bonâ fide processerunt, ut fusè & solidè probat *Cardenas Dissertat. 2. art.*

3. à num. 529. *Crisis*
Theologica.

PARS